

JAARGANG 37, NUMMER 61

BULLETIN WIJNANDSRADE

UITGAVE
HEEMKUNDEVERENIGING
VRIENDEN VAN WIJNANDSRADE

Bulletin Wijnandsrade

Jaargang 37, nummer 61 (zomer 2018)

Uitgave van de heemkundevereniging Vrienden van Wijnandsrade

Redactie-adres: Wiel Oehlen, Goswijnstraat 2, 6367 EB Voerendaal
(w.oehlen@kpnmail.nl)

'Bulletin Wijnandsrade' is een uitgave van de heemkundevereniging 'Vrienden van Wijnandsrade'. Het bevat nieuws, opstellen, fotoreportages, interviews en historische en heemkundige artikelen. Het centrale thema van het blad is: 'Wijnandsrade in de ruimste zin van het woord'. Het doel van 'Bulletin Wijnandsrade' is kennis over ons dorp (historie, cultuur en natuur) te verspreiden en te stimuleren. Het blad verschijnt twee keer per jaar.

Wilt u ook een artikel schrijven? Wilt u reageren? Ook interesse en inspiratie? Lever dan uw bijdrage of reactie in bij ons redactie-adres of mail naar: w.oehlen@kpnmail.nl. Mocht u in het bezit zijn van oude foto's, kaarten, prenten, artikelen, enz., die betrekking hebben op Wijnandsrade en die u in verantwoord beheer wilt geven of wilt laten kopiëren, scannen of fotograferen; neem dan contact op met een van onze bestuursleden. Hetzelfde geldt voor historische attributen of (mogelijke) archeologische vondsten uit de bodem in en rondom Wijnandsrade. De namen en telefoonnummers van onze bestuursleden staan achter in dit bulletin.

Druk

Drukkerij Jacobs, Schimmert

Bij de voor- en achterpagina

Het Barbarabeeld van Wijnandsrade van de hand van beeldhouwer Paul Driessen (foto: Kirsti Heijnen)

Bulletin Wijnandsrade

Contributie

'Bulletin Wijnandsrade' verschijnt twee keer per jaar. Een abonnement c.q. het lidmaatschap van de Vrienden van Wijnandsrade bedraagt (minimaal) € 15,- per jaar (de meeste leden betalen spontaan een hoger bedrag). Wij gaan ervan uit dat de leden die 'Bulletin Wijnandsrade' per post ontvangen dit bedrag zelf spontaan verhogen tot (minimaal) € 18,50.

Mocht u de contributie over 2018 nog niet naar ons hebben overgemaakt, dan verzoeken wij u dit alsnog te doen. Wij werken niet meer met acceptgiro's van de bank. U kunt uw financiële bijdrage overmaken op ons banknummer NL 43 RABO 013 77 36 371.

Inhoud van deze editie

In memoriam	Pag. 2
Koninklijke onderscheiding	Pag. 6
Verenigingsnieuws voorjaar 2018 (Jo Luijten)	Pag. 10
Dodenherdenking 4 mei 2018 (Marie-Rose en Huub Van de Wall)	Pag. 16
Het Barbarabeeld en Paul Driessen (Rob Kooimans)	Pag. 21
Annie Smeets-Wetzels (1928) vertelt over haar jeugd jaren in Wijnandsrade (Esther Steins)	Pag. 30
De ouderen kunnen mij nog wat vertellen (Harrie Kuijpers)	Pag. 35
Buurtvereniging De Oude Dorpskern Wijnandsrade 50 (1968 – 2018)	Pag. 37
Pater Erich Wasmannpad (Jack Jetten en Jos Linssen)	Pag. 40
De Romeinen komen eraan (Karien Goessens- Schrijen)	Pag. 47
De parochianenlijst van Wijnandsrade uit 1813, deel 5, slot (Jos L'Ortye)	Pag. 54
Swierse herinneringen (Wiel Oehlen)	Pag. 60

In Memoriam

Eppo Brongers

Op vrijdag 22 december 2017 is Eppo Hero Brongers op 88-jarige leeftijd na een kort ziekbed in het Zuyderlandziekenhuis te Heerlen overleden. Hij was luitenant-kolonel buiten dienst bij de Koninklijke Landmacht, waar hij verschillende functies bekleedde bij de Verbindingsdienst. Ook vervulde hij functies bij de NAVO, was hij docent telecommunicatie en elektronische oorlogvoering aan de Hogere Krijgsschool en docent strategie en militaire geschiedenis aan de Koninklijke Militaire Academie. Maar hij is vooral bekend geworden door zijn vele boeken en publicaties over de krijgsgeschiedenis van de eerste oorlogsdagen in 1940. Hij werd veel gevraagd voor lezingen over dit onderwerp in het gehele land.

Eppo Brongers, die in Rotterdam geboren was, kwam in 1985 met zijn echtgenote Anke Brongers-Kelderman in Wijnandsrade wonen. Zij vestigden zich in de Rhodestraat. Drie kinderen en zestien kleinkinderen hadden zij elders in het land wonen. Reeds spoedig kwam Eppo in contact met toen nog de Stichting

Vrienden van Wijnandsrade. Hij was bereid om de achtergronden van de twee vliegtuiscrashes in 1940 (bij Laar) en 1944 (bij Brommelen) te onderzoeken en slaagde erin om de namen van de inzittenden op te sporen en de omstandigheden te achterhalen waaronder de crashes plaatsvonden. Naar aanleiding hiervan werd door de stichting een gedenkplaat opgericht aan de kerkhofmuur en schreef Brongers een brochure die in het dorp verspreid werd. Bij de onthulling van de gedenkplaat waren vele hoge Britse militairen aanwezig, mede via de contacten van Brongers. Daarna werd er jaarlijks op 4 mei een herdenkingsplechtigheid gehouden en soms waren overlevenden of familieleden van gesneuvelden daarbij aanwezig. Brongers trad dan altijd als gastheer op. Later bleek dat er een verwisseling van twee vliegtuigen was opgetreden, waar Brongers geen weet van kon hebben. Dit werd hersteld op een nieuwe gedenkplaat. Toen de plaat in 2011 door koperdieven was ontvreemd, werd een stenen gedenkteken aan de muur bevestigd, waarop de meest actuele gegevens werden vermeld. Brongers had intussen op basis van archiefonderzoek en gesprekken met inwoners van ons dorp een boek "Wijnandsrade tijdens de Tweede Wereldoorlog" geschreven, dat een goed beeld geeft van de gebeurtenissen in de jaren 1940-1945. Dit boek was binnen de kortste keren uitverkocht.

Inmiddels was Eppo bestuurslid geworden van de Stichting tot behoud van Kasteel Wijnandsrade en schreef hij een boek over het kasteel en haar bewoners in de loop der eeuwen. Van dit boek werden honderden exemplaren verkocht. Voor de heemkundevereniging Vrienden van Wijnandsrade en de Openbare bibliotheek in Nuth hield hij verschillende malen interessante lezingen over de oorlog in Zuid-Limburg. Hij was jurylid van de Opstelwedstrijd voor de Van der Zeetrofee en ook verzorgde hij wel eens een les op de basisschool.

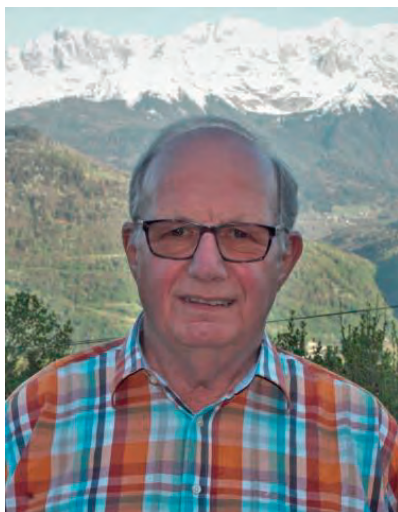
Tot op hoge leeftijd was hij nog bezig met historisch onderzoek en onderhield hij daarbij vele nationale en internationale contacten. Zo had hij meermaals contact met Prins Bernhard en met historicus Lou de Jong, die op kritieken van Brongers uitvoerig inging in zijn standaardwerk over de oorlog. Groot was de waardering die hij ontving, wat onder andere mag blijken uit

zijn benoeming tot officier in de Orde van Oranje Nassau en de toekenning van de zeldzame Mauritsmedaille. Anderzijds was er ook kritiek, omdat Brongers een andere opvatting had over de weerstand die het Nederlandse leger na de inval van de Duitsers bood dan tot dan toe werd aangenomen.

Op de laatste jaarvergadering heeft de voorzitter van de heemkundevereniging de weduwe van Eppo Brongers de oorkonde overhandigd waarin hij postuum tot erelid werd benoemd. Eppo heeft voor de Vrienden van Wijnandsrade ontzettend veel verdiensten gehad, omdat hij zijn deskundigheid ten dienste heeft gesteld in het belang van de geschiedschrijving van ons dorp. Zijn nagedachtenis zal met respect in ere worden gehouden.

Het bestuur

Ger Keulen

Met verbijstering en droefenis hebben we kennis genomen van het plotseling overlijden van Ger Keulen op donderdag 10 mei 2018. Ger was een verenigingsman in hart en nieren. Iedere keer

opnieuw stond hij klaar voor de gemeenschap Wijnandsrade. Met zijn technisch inzicht en doorzettingsvermogen wist hij steeds weer de vele activiteiten in Wijnandsrade op het goede spoor te zetten. Zo vervulde hij van 1980 tot het jaar 2000 met grote gedrevenheid diverse kaderfuncties bij de handbalvereniging Wijnandia. Inspirerend was Ger ook als voorzitter facilitaire diensten en lid van de kerngroep bij het Internationale Cultuur en Folklorefestival in Kasteel Wijnandsrade, waar hij van 1975 tot en met 2012 een voortrekkersrol vervulde. In 1994 accepteerde hij het voorzitterschap van de tennisvereniging LTC in Wijnandsrade waar hij als gemotiveerd leider zorgde voor een belangrijke organisatiewijziging. Ook daarna bleef hij beschikbaar als adviseur van die vereniging. Stichting Gemeenschapshuis Wijnandsrade, Stichting Tehavo, Sjpaskapel "Valsche Loch" en Jeu de Boules Club Wijnandsrade deden nooit tevergeefs een beroep op zijn ondersteuning als bestuurslid. Op 21 mei 2015 werd Ger gekozen tot voorzitter van de schooltuin "Het Paradijsje. Met grote voortvarendheid en tomeloze energie leverde hij tot op de laatste dag een belangrijk aandeel in het succes van dit project. Terecht dat hij in 2016 werd benoemd tot Lid in de Orde van Oranje Nassau.

Op indrukwekkende wijze heeft Wijnandsrade tijdens een plechtige dienst op 14 mei afscheid genomen van Ger. Laten we hem, ook als lid van onze heemkundevereniging, in ons hart bewaren als een mens die voor Wijnandsrade jarenlang van bijzondere betekenis is geweest. Zijn echtgenote Caroline en familie willen we vanaf deze plaats veel sterkte toewensen.

Het bestuur

Koninklijke Onderscheiding

Op donderdag 26 april heeft burgemeester Désirée Schmalschläger, bij gelegenheid van Koningsdag 2018, aan vier inwoners van de gemeente Nuth een Koninklijke Onderscheiding uitgereikt. Onder hen dorpsgenoot en verenigingslid Jan (Johannes, Theodorus, Peter) Jacobs.

Jan spant zich al meer dan dertig jaar met hart en ziel in voor de gemeenschap van Wijnandsrade. Sinds 1987 organiseert hij bij buurtvereniging De Oude Dorpskern verschillende activiteiten. Zo zijn de jaarlijkse rommelmarkt, de vele kienavonden en de kerst- en paasontbijten dankzij zijn inspanningen altijd goed verzorgd. Ook de onderhoudsgroep van de Panhuysvijvers profiteert van zijn inzet. Al jarenlang onderhoudt hij samen met leden van de hengelsportvereniging de vijvers in het dorp. Of het

nu takken zijn of vuil dat aanspoelt: hij ruimt het allemaal uit de weg. Ook maakt Jan wekelijks de roosters schoon en onderhoudt hij de begroeiing en het talud rondom de vijvers. Daarnaast is hij al vijftien jaar op vrijwillige basis conciërge en schoolassistent van de Sint Stefanusschool van Wijnandsrade en doneert hij al een halve eeuw bloed bij Bloedbank Sanquin. Voor al zijn verdiensten is Jan Jacobs benoemd tot Lid in de Orde van Oranje-Nassau.

Van harte proficiat!

Het bestuur

**TONNY
BUSSEN**
SALON VOOR HUIDVERBETERING

Alleen met advies op maat kunnen de huidverbeteringsproducten van het cosmetisch merk VAVIN goed hun werk doen.

Daarom kies ik als huidprofessional voor een persoonlijke begeleiding.

TONNY BUSSEN | WIJNANDSRADÉ | T 045 524 11 38

SPRONCKEN
KOUDETECHNIEK
KOELEN - VRIEZEN - AIRCONDITIONING

Hoofdstraat 45 A
6333 BE Schimmert
Tel: 045 - 4042348

www.sproncken.nl
info@sproncken.nl

IFH

installatietechniek
Frans Hagemans

Parallelweg Zuid 67
Hulsberg
045 - 405 32 86
06 - 206 34 033

WATER - GAS - CV

Huisberg in den Huisman's 'Nuth'
De Feesterij: Voor de gezelligste feesten!
The Vintage: feestruimte en terras in fifties-stijl!
Pony's en partijtjes: de leukste kinderfeesten met echte pony's!

Putstraat 58, 6361DK Nuth - 06-51324571
info@haversack.nl - www.haversack.nl

E. Marell Verhuur

Evenementen-materialen

Terstraten 9, 6361 GJ Nuth
Tel. 045 - 577 85 02

VISUMBUREAU - LIMBURG

Ver op reis, visum
dichtbij geregeld.

tel. 045-5245498/06-27213920

www.visumbureau-limburg.nl

MOTOREN
REVISIE
STEINS

Motoren Revisie Steins, al meer dan 25 jaar een begrip in de revisie wereld, heeft zich ontwikkeld tot de specialist op het gebied van:

- revisie van Diesel-, Benzine- en LPG motoren
- krukassen slijpen
- krukassen balanceren
- scheuronderzoek (kruk)assen
- testen en reviseren van common rail injectoren
- draai en freeswerkzaamheden
- verkoop van onderdelen, ruilmotoren, turbo's, en brandstofpompen.

In onze, geheel vernieuwde werkplaats, hebben wij alle expertise, van personenwagen tot industriemotor, onder één dak. We werken uitsluitend met gekwalificeerd personeel, stuk voor stuk professionals! **Motoren Revisie Steins, vakmanschap en kwaliteit.**

DE VALKENBERG 7 • VALKENBURG A/D GEUL • T +31 (0)43 - 609 01 09 • MOTORENREVISIESTEINS.NL

Verenigingsnieuws voorjaar 2018

Algemene Ledenvergadering 2018

Op maandag 12 maart 2018 vond de algemene ledenvergadering plaats in het gemeenschapshuis van Wijnandsrade. Voorzitter Wilfried Dabekaussen heette de negenentwintig aanwezige leden van harte welkom. Aansluitend werd een minuut stilte betracht voor de overleden leden in het afgelopen verenigingsjaar. De Vrienden telden op 1 januari 2018 tweehonderdeenenvijftig leden. Een mooie groei ten opzichte van einde 2016 (tweehonderdvierendertig leden).

Benoeming Eppo Brongers tot erelid van de Vrienden: Begin december 2017 besloot het bestuur Eppo Brongers te benoemen tot erelid van de vereniging, zulks vanwege zijn grote verdiensten voor de Vrienden. Aangezien Eppo op 20 december 2017 is overleden reikte de voorzitter de daarbij behorende oorkonde, samen met een boeket bloemen, uit aan mevrouw Brongers.

Pauselijke onderscheiding voor Thei Bindels: Op zondag 10 december 2017 ontving ons lid (en oud bestuurslid) Thei Bindels de pauselijke onderscheiding 'Bene Merenti' (Latijn voor verdienstelijk persoon), zulks vanwege zijn langdurige en grenzeloze inzet voor de Stephanusparochie.

Bestuurssamenstelling: Conform het rooster van aftreden waren aftredend en herkiesbaar Ria Marell (van het Dagelijks Bestuur) en Henk van Malkenhorst, alsmede Arnold de Haas (van het Algemeen Bestuur). Ria en Henk stelden zich beiden herkiesbaar, terwijl Arnold eerder had aangegeven niet meer herkiesbaar te zijn. Zoals het rooster laat zien waren er ter vergadering vier vacatures (drie in het AB en een in het DB). Inmiddels hadden zich drie personen gemeld om zitting te nemen in het Algemeen Bestuur, te weten: Louis Cordewener, Nicolle Driessen en Wiel Oehlen. Henk, Louis, Nicolle en Wiel werden met algemene stemmen gekozen door de vergadering.

Financieel verslag: Rein Krikke gaf als penningmeester een helder overzicht van de financiële situatie van de vereniging, waarin de leden inzage kregen in de exploitatierekening 2017. Verder gaf hij aan dat de vereniging zich gaat voorbereiden op

het veertigjarig bestaan in 2021. In dat kader wordt jaarlijks een bedrag van € 700,- gereserveerd voor een aantal jubileumactiviteiten en de mogelijke uitgifte van een jubileumboek.

Lezing en diapresentatie: Na de rondvraag volgde een lezing en diapresentatie door Jack Jetten, met als thema: 'Onze kasteelheren: het geslacht Von dem Bongard'. De toehoorders bedankten hem na de lezing met een warm applaus.

Dodenherdenking Wijnandsrade 2018

Het blijft van groot belang om de doden uit de Tweede Wereldoorlog te herdenken. De heemkundevereniging zorgt er jaarlijks voor dat deze kaars blijft branden. Op vrijdag 4 mei begon deze herdenking met een gebedsdienst in de St. Stephanuskerk. De voorzitter benadrukte daarbij in zijn toespraak dat vrede en vrijheid, zeker in deze tijd, niet vanzelfsprekend zijn. Het kerkelijk zangkoor St. Caecilia zorgde in de kerk voor de muzikale ondersteuning. Buiten, rondom de oorlogsplaquette, werd de plechtigheid voortgezet met de onthulling van een gedenksteen ter nagedachtenis aan Franz Virnich die, als fel strijder tegen het nationaalsocialisme in 1934 moest vluchten uit Duitsland en daarna ruim vijf jaar werkte in kasteel Wijnandsrade. Hier werd hij in 1940 door de Gestapo opgepakt en op 5 april 1943 door de nazi's vermoord. Na een toespraak door de prelaat van het aartsbisdom Keulen en de burgemeester van de gemeente Nuth, volgde de taptoe door een afvaardiging van de Koninklijk Erkende Fanfare St. Caecilia en, met ondersteuning van het zangkoor, het spelen en zingen van het Wilhelmus. Ter afsluiting van deze stijlvolle herdenking volgde een bloemenhulde door het gemeentebestuur, de heemkundevereniging, leerlingen van de basisschool en Scouting Nuth.

145ste Pelgrimage naar de Basiliek van Sittard

Op zondag 6 mei werd om 5.45 uur, onder goede weersomstandigheden, voor de drieëntwintig deelnemers het startsein gegeven voor de jaarlijkse voettocht naar de Basiliek van O.L. Vrouw van het Heilig Hart in Sittard. De zestien

kilometer lange tocht werd gecoördineerd door Esther Steins en begeleid door Ruud Kerckhofs. Halverwege de tocht werd in Puth-Schinnen gepauzeerd en kon onder het genot van koffie en thee de meegenomen proviand worden genuttigd. Na deze wandeling door de natuur sloten de wandelaars zich om 09.30 uur aan bij de andere deelnemers en ging het vanaf het station in Sittard in processie met de Koninklijk Erkende Fanfare St. Caecilia en het Gemengd Kerkelijk Zangkoor van Wijnandsrade naar de basiliek. Na de H. Mis, geleid door kapelaan Geilen, werden rondom de basiliek de terrassen bevolkt om deze lange traditie met voldoening af te sluiten.

De bedevaart van 2017 in de straten van Sittard
(foto: Kirsti Heijnen)

De Isidorus-Gerardus Route naar Wittem

Op woensdag 6 juni 2018 vond de jaarlijkse wandeling plaats vanaf de Isidoruskapel in Swier naar Wittem. Na het maken van een groepsfoto vertrok de groep om 9.00 uur richting Wittem. Het is ieder jaar weer genieten van de prachtige natuur in het Limburgse land. Holle wegen en vergezichten maken deze tocht tot een bijzondere belevenis. In Randsdaal werd een sanitaire

stop gehouden. Na een flinke afdaling, konden de wandelaars, aan de voet van de Vrakelsberg, genieten van een rustpauze. Hier kon, met uitzicht op de heuvels rondom Elkenrade, de meegenomen proviand worden genuttigd. Na deze natuurwandeling van circa zestieneneenhalve kilometer arriveerde de groep rond 13.30 uur in Wittem. Na de mogelijkheid om een kaarsje aan te steken bij de heilige Gerardus werd met veel voldoening aangeschoven aan de plaatselijke terrassen. In ieder geval zal deze traditie, die in 2002 op gang is gezet door Jan Jansen zaliger, Hub Ritzen zaliger en Wiel Oehlen, in 2019 worden voortgezet. Ook dan weer zal de organisatie in handen zijn van onze heemkundevereniging.

De voettocht van 2017 (foto: Kirsti Heijnen)

Schooltuin ‘t Paradijsje’

Deze bijzondere tuin heeft zich ontwikkeld tot een prachtig leerobject voor de leerlingen van de basisschool St. Stefanus. Bijzonder is tevens de deelname van zes asielzoekers/statushouders die met veel enthousiasme hun bijdrage leveren aan het onderhoud van deze volkstuin. Niet alleen doen zij aldus veel kennis op over het planten en oogsten

van inheemse planten, groenten en fruit, maar leren zij ook het beheersen van de Nederlandse taal. Inmiddels is er voor hen ook een zogenaamd taalcafé in de bibliotheek van Nuth ingericht.

Poëzieroute, voortgang organisatie

De realisatie van de eerste drie routes is met veel enthousiasme ontvangen. De ontwikkeling van de vierde gedichtenroute richting Naamse Steen is in volle gang. De dragers zijn klaar. Ook nu weer is een dankwoord aan onze dorpsmid Theo van Oppen op zijn plaats! De ontvangen gedichten zijn van een goed niveau en worden door een deskundige jury beoordeeld. Leden, instanties en de media zullen tijdig worden geïnformeerd over de openingsdatum en bijbehorende activiteiten. Verder zal een gedetailleerde routebeschrijving volgen in het najaar van 2018.

Opstelwedstrijd 2018 Pater van der Zee Trofee

Het thema voor 2018 is 'verzet tegen onrecht en het herdenken van verzetshelden'. De jury heeft weer een behoorlijke klus om tot het uitroepen van de winnaar te komen van deze jaarlijkse opstelwedstrijd. De resultaten zullen in het volgende bulletin bekend worden gemaakt.

Bulletin 61

Elk jaar een kwalitatief volwaardig bulletin in stand houden is geen sinecure. Het vereist behoorlijk veel inzet van de redactiecommissie, die niet alleen moet zorgen voor voldoende artikelen, het beoordelen en redigeren ervan, maar ook voor de opmaak en het bewaken van het drukproces. Op dit moment is Wiel Oehlen als eindredacteur verantwoordelijk voor deze hele gang van zaken en dat gaat hem goed af. Een compliment daarvoor! Gelukkig is de distributie van de driehonderd exemplaren goed geregeld en zorgt het bestuur voor de verzending en bezorging in het dorp. Financieel is het realiseren van zo'n mooi bulletin een hele kluit. De contributie dekt de kosten slechts ten dele. Ondersteuning door bedrijven en instanties bieden via hun sponsoring ook dit jaar weer uitkomst. Ook zij verdienen een woord van dank!

Beekdaelen Heemkunde-overleg

Op maandag 19 maart vond in Schinveld een overleg plaats met de heemkundeverenigingen die op 1 januari 2019 deel gaan uitmaken van de fusiegemeente Beekdaelen. Het is een mogelijke opstap naar toekomstige samenwerking zonder eenieders identiteit te verliezen. Kansen, bedreigingen en afstemming over activiteitenprogramma's passeerden de revue. Ook uitwisseling van informatie en onderlinge communicatie waren onderdeel van de discussie. De deelnemers zijn ervan overtuigd dat zij elkaar door samenwerking kunnen versterken. Afsproken werd om op maandag 18 juni een volgende bijeenkomst te houden.

Jo Luijten, secretaris

VLOK **ERKEND**

KLUSSENBEDRIJF
W. Maessen V.O.F.

Verricht alle onderhoudswerkzaamheden in
en rond het huis en bedrijfspanden

Biedt uitkomst aan:

- *Particulieren*
- *Kantoren*
- *Bedrijven*
- *Scholen*
- *Instellingen*

Geen voorrijkosten
Alleen de gewerkte uren worden in rekening gebracht

Swier 75
6363 CL Wijnandsrade
Tel: 045 524 47 42 Mob: 065 36 75 654
E-Mail: wj.maessen@home.nl

Dodenherdenking 4 mei 2018

Dit jaar vond op 4 mei een wel heel bijzondere dodenherdenking plaats in Wijnandsrade. Naast de aandacht voor de gevallen in de oorlog, werd er uitgebreid stilgestaan bij de tragische dood van Franz Virnich, nu vijfenzeventig jaar geleden. Virnich werd geboren in Bonn, ontvluchtte het nationaalsocialisme en kwam als leraar terecht op kasteel Wijnandsrade, in die tijd een opleidingsinstituut van de paters Conventuelen. Hier werd hij in mei 1940 gearresteerd door de Gestapo en drie jaar later omgebracht in Brandenburg Görden.

De vijfenzeventigste verjaardag van deze gruwelijke gebeurtenis was de aanleiding voor een zoektocht naar de persoon van Franz Virnich. Onze voorzitter Wilfried Dabekaussen kwam via omwegen terecht bij de Duitse prelaat dr. Moll uit Keulen, een aimabele persoon met een encyclopedische kennis over de martelaren van deze tijd. Niet alleen prelaat Moll, maar ook vicaris Schnackers die momenteel de bisschop vervangt, toonde zich bereid om deze dodenherdenking bij te wonen. Saillant punt: prelaat dr. Moll en vicaris Schnackers blijken studiegenoten te zijn. Beiden studeerden bij Joseph Ratzinger, de eerdere paus Benedictus de 16de!

Op die stralende 4 mei werd Herr Moll door Wilfried Dabekaussen en Mieke Crijns gastvrij ontvangen op het kasteel. In een geanimeerd gesprek vertelde Herr Moll over Franz Virnich en gaf ons inkijk in het boekje dat hij over hem had gepubliceerd. De geschiedenis van Wijnandsrade, de historie van het kasteel en zijn bewoners werden met grote belangstelling verteld en aanhoord, in aanwezigheid van penningmeester Rein Krikke en zijn echtgenote.

Om zes uur vertrok het gezelschap naar de Stefanuskerk. Wilfried hield een korte inleiding, waarna Herr Moll over het leven en sterven van Franz Virnich sprak. De grote foto die hij tijdens zijn toespraak in de hand hield, maakte de rede indrukwekkend. We luisterden naar het kerkkoor dat het 'Lied aan het Licht', zong, bijzonder toepasselijk in dit geheel. Onze eigen pastoor Jan Geilen sprak in respectvolle, indringende

bewoordingen, die recht naar het hart gingen over het onrecht in verleden, maar zeker ook in het heden, over de droefheid, de pijn en de onmacht van de door de oorlog gekwetsten naar lichaam en geest. Twee meisjes van basisschool Sint Stefanus lazen hun zelfgeschreven gedicht voor en vertegenwoordigden de jeugd. Buiten wachtte ons in stralend zonlicht de fanfare van Wijnandsrade. Onze burgemeester Désirée Schmalstätter sprak een rede uit en na het blazen van de taptoe, werden twee minuten stilte gehouden, waarbij iedereen zich kon bezinnen over het voorbije en hedendaagse oorlogsled. Daarna volgde de kransleggingen, door de geestelijken en notabelen, de scouting, de schooljeugd en, bijzonder ontroerend, door twee Syrische jongens, die met hun ouders het oorlogsgeweld ontvlucht zijn en die zich actief in onze gemeenschap opstellen.

Herr Moll met een foto van Franz Virnich
(foto van de auteurs van dit artikel)

Plaquette nabij het oorlogsmonument
(foto van de auteurs van dit artikel)

Hoogtepunt was de onthulling van de plaquette voor Franz Virnich, een zichtbaar teken dat deze inwoner van Wijnandsrade niet in de vergetelheid zal raken.

Op een vriendelijke, ongedwongen manier leidde Wilfried Dabekaussen ons door deze rituelen. Je voelde de verbondenheid tussen de aanwezige mensen en de hoop op een vreedzame toekomst.

In de zon doortrokken woning van Mieke en Wilfried werd prelaat dr. Moll daarna vergast op onze Limburgse specialiteit, asperges, en volgde hij op de televisie de kranslegging op de Dam.

Wij mochten getuigen zijn van een zeer zinvolle, bijzondere middag en avond in de mooiste monumenten van Wijnandsrade. Met veel dank aan het bestuur van de heemkundevereniging, Vrienden van Wijnandsrade.

Marie-Rose en Huub Van de Wall

voor aanleg en onderhoud van al uw groenobjecten

Alles in één hand, **dat ontzorgt**

Luijten Groentechniek is een dynamisch en energiek bedrijf, dat bestaat uit een team met groene vingers, harde werkers en knappe koppen. Sinds de oprichting in 2003 hebben we al menig project met plezier mogen ontwikkelen, uitvoeren en onderhouden.

Door ons veelzijdige aanbod van diensten, bieden we onze klanten een totaalpakket aan. Zo hoeft je nergens meer naar om te kijken. Alles in één hand... dat ontzorgt!

LUIJTEN GROENTECHNIEK BV

**De Velde 61
6363 CE Wijnandsrade
(045) 565 0711**

**www.luijtengroentechniek.nl
info@luijtengroentechniek.nl**

Professioneel
en betrouwbaar!

petit

• verbindt ••

• telecom • projectmanagement • IT oplossingen • domotica & beveiliging

Stationstraat 59 • 6361 BH Nuth • T 045 524 23 24 • petitverbindt.nl

DAS MONTAGE

Keukens Badkamers Interieur

Marco Das

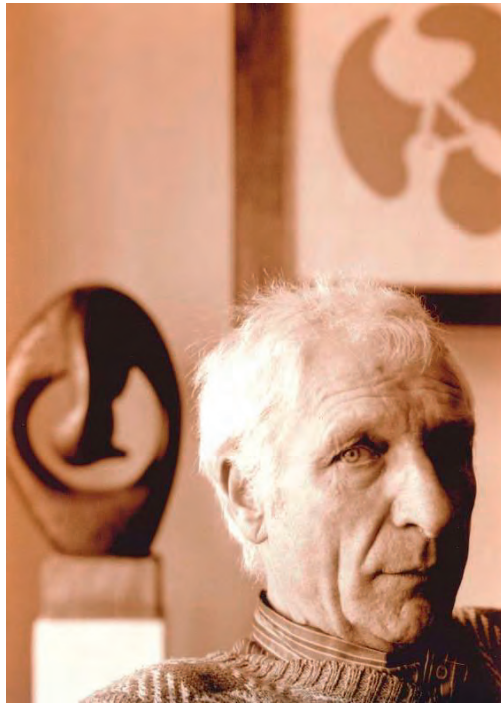
Jan Maenenstr 28
6383 AE Wijnandsrade

06/46166633

das-montage@ziggo.nl

Het Barbarabeeld en Paul Driessen

Waar de Van Bongardstraat, de Stephanusstraat en de Hellebroekerweg in Wijnandsrade bij elkaar komen is een driehoekig perkje aangelegd met daarin een Barbarabeeld. Het is gemaakt door Paul Driessen. De kunstenaar is geboren in Swier en daarom gaat dit verhaal niet alleen over het Barbarabeeld, maar ook over een bijzonder persoon die in Wijnandsrade woonde en werkte. Het Barbarabeeld heeft hij aan het begin van zijn kunstenaarschap gemaakt en hij zal zich als kunstenaar nog verder ontwikkelen. Bovendien is het Barbarabeeld een opdracht en niet zo representatief voor wat hij verder zal maken. Meer sprekend voor zijn werk is een metalen reliëf dat te zien is aan de gevel van zijn ouderlijk huis aan de Landweg 12 in Swier.

Paul Driessen, circa. 2006 (foto Jan Sprij)

Paul Driessen wordt geboren in 1932. Het gezin waarin hij opgroeit, bestaat naast vader en moeder uit zeven jongens en één meisje. Broer Guus heeft het ouderlijk huis aan de Landweg tot zijn overlijden in 2013 bewoond. Nu woont Nicolle er, de dochter van Guus, met haar gezin.

Paul volgt aanvankelijk een opleiding van twee jaar tot elektricien aan de ambachtsschool. Zijn vader vindt het belangrijk dat hij een vak leert. Hij werkt ook een tijdje in dat vak. Volgens zijn broer Frans adviseert zijn schoonbroer Martin hem om naar de kunstacademie in Maastricht te gaan; hij ziet talent bij Paul. Ze zijn samen met zijn vader gaan praten om hem te overtuigen van dat talent. Het verhaal gaat dat ook de directeur van de kunstacademie, Jef Scheffers, helpt om de ouders Driessen ervan te overtuigen dat Paul het talent heeft om deze opleiding met succes te volgen.

Inderdaad gaat Paul naar de Middelbare Kunstnijverheidsschool in Maastricht. Elke dag fietst hij van Swier naar Maastricht en terug. Volgens zijn broer Frans was hij enorm ijverig. Paul gaat de afdeling beeldhouwen volgen en krijgt les van Charles Vos (1888-1954). Deze beroemde Maastrichtse beeldhouwer maakte onder andere het 'Mooswief' op de Markt en het beeld van Sint Servaas op de Servaasbrug, allebei in Maastricht.

Paul Driessen sluit de opleiding in 1953 inderdaad succesvol af. Tussendoor volgt Paul ook nog een schriftelijke fotografie-opleiding. Fotopapier en chemicaliën haalt hij in Aken, ook weer op de fiets. Praktijkervaring doet hij op bij fotograaf Vinken in Nuth. Paul wint verschillende prijzen met zijn foto's. Hij wint zelfs een hoofdprijs als vakfotograaf, terwijl zijn leermeester Vinken tweede wordt!

Zijn eerste atelier is een soort tuinhuisje in Swier. Later maakt hij van een kippenstal aan de Valkenburgerweg in Nuth zijn atelier. Bijzonder is dat hij in deze tijd en ook later vaker beelden van kippen, hanen en pauwen maakt. Zijn eerste echte opdracht als kunstenaar is die voor het Barbarabeeld in Wijnandsrade. De Nederlandse Katholieke Mijnwerkersbond is de opdrachtgever en schenkt het beeld aan de toen nog zelfstandige gemeente

Wijnandsrade. De gemeente stelt op haar beurt de grond beschikbaar op de hoek van de Stephanusstraat en de Hellebroekerweg. Het beeld wordt in 1963 onthuld.

Paul Driessen, St. Barbara, 1963, Franse kalksteen (foto: Rob Kooimans). Barbara is de beschermheilige van de mijnwerkers en beelden van haar zijn op veel plaatsen in Zuid-Limburg te vinden. Paul Driessen verbeeldt Barbara volgens de traditie als een jonge vrouw met een kroon en een palmtak. De palmtak is voor de christelijke kerk het symbool van de martelaren; meer algemeen van de overwinning op de dood. Barbara bekeerde zich namelijk tot het Christendom en toen haar heidense vader dit ontdekte liet hij haar martelen. 's Nachts genazen haar wonden echter op wonderbaarlijke wijze. Haar vader onthoofdde haar daarop, maar werd zelf door de bliksem gedood. De Barbara van Paul Driessen houdt een kelk vast. Het is de kelk waarin hosties bewaard worden. Deze kelken hebben meestal een deksel met daarop een kruis. De kunstenaar heeft dit iets minder nadrukkelijk gedaan; hij heeft enkel op de kelk een

kruisje ingekerfd. Naast haar linkervoet heeft hij een koeltoren en een schachttoeren afgebeeld, die beide naar de steenkoolmijnbouw verwijzen. Waarschijnlijk omdat Wijnandsrade niet alleen mijnwerkers huisvest, maar vooral een agrarische gemeenschap is, krijgt het beeld in de stenen sokkel een reliëf met paard, ploeg en korenaar.

Het Barbarabeeld is sterk gestileerd; de vormen zijn sterk vereenvoudigd; bijna geometrisch. De omtrek van het blok steen waaruit het beeldhouwd is, kunnen we nog herkennen. De achterkant van het beeld is zelfs nog helemaal recht. Het hoofd is een bijna ronde vorm. Het meest gedetailleerd zijn het gezicht en de handen. Verder heeft de kunstenaar alleen haar haren en de plooien van haar linkermouw geaccentueerd. Zijn leermeester, Charles Vos, stilerde ook al, maar Paul Driessen gaat daarin verder.

Het beeld is gehakt uit Franse kalksteen. Franse kalksteen is een verzamelnaam voor verschillende soorten kalksteen met allerlei beigetinten en afkomstig uit Frankrijk. De steensoort is vergelijkbaar met mergel en wordt vaak gebruikt door beginnende beeldhouwers omdat deze niet zo hard is en sneller te bewerken.

Een borstbeeld van de chirurg en vrouwenarts dr. G. Kreynen is een andere vroege opdracht voor Paul Driessen. Dit beeld wordt onthuld in 1967 bij gelegenheid van de opening van het nieuwgebouwde ziekenhuis in Kerkrade.

Het borstbeeld wordt in brons gegoten, krijgt een marmeren sokkel en krijgt een plaats in de hal van het ziekenhuis.

In 1970 trouwt Paul Driessen met Doris Remarque. Zij is ook kunstenaar, werkt vooral met textiel en geeft daarin ook les. Ze gaan wonen in Rimborg, waar het stel een oude vakwerkboerderij koopt en geheel zelf opknapt. Ze krijgen één dochter: Margriet.

Vanaf 1970 gaat Paul lesgeven op de Vrije Academie Zuid Oostelijke Mijnstreek (VAZOM) in Kerkrade. Hij combineert zijn kunstenaarschap met het werk voor de VAZOM en met het geven

van cursussen in bijvoorbeeld het Huis van Bewaring in Maastricht en cursussen voor kinderen in Waubach.

Een belangrijke vriendschap wordt die met de orthopedisch schoenmaker Frans Smeets en zijn gezin in Kerkrade. Hij is een achterneef van Paul. Al vroeg in zijn ontwikkeling als kunstenaar bezoeken Smeets en zijn vrouw het atelier en kopen regelmatig werk van hem.

Voor Frans Smeets betekenen de vriendschap en de gesprekken over kunst een verrijking van zijn leven. Andersom ondersteunt hij de kunstenaar met raad en daad op zakelijk gebied en ook met orthopedisch schoeisel, want Paul heeft 'moeilijke voeten'. Frans en Mia Smeets bouwen een grote verzameling op van sculpturen van Paul Driessen. Hun kinderen Joost en Ellis groeien ermee op en nemen de passie van hun ouders over.

De opdrachten zijn welkom en betekenen inkomsten en erkenning, maar Paul Driessen werkt daarnaast aan een eigen oeuvre. Een bijzonder en eigen thema is dat van de 'trage overbrugging'. Dit thema heeft hij in verschillende vormen uitgevoerd en kenmerkt zich door een gebogen langgerekte vorm met allerlei verdikkingen en uitsteeksels. Ze lijken nog het meest op een ruggengraat. Volgens de overlevering moeten deze kunstwerken vooral symbolisch gezien worden en verwijzen ze naar de moeilijke periode die de kunstenaar op dat moment doormaakt; een weg met obstakels of misschien zelfs de eindjes die aan elkaar geknoopt moeten worden.

Een ander thema, dat Paul Driessen oppakt is 'spelende kinderen'. Hij maakt een reeks kleine sculpturen in klei, waarin gestileerde kinderfiguren tezamen een nieuw figuur vormen en een spel lijken te spelen. De kleisculpturen worden in brons gegoten, maar ook groot uitgevoerd in bijvoorbeeld kunststof.

In 1981 exposeert hij één van deze sculpturen tijdens de openluchtexpositie 'Beelden op het Vrijthof'. Hier exposeert Paul Driessen samen met vele andere en bekende Limburgse beeldhouwers. Ook maakt hij een reeks sculpturen die 'ontkieming' verbeelden, het proces waarin uit een zaad een

plant groeit. Het is het stadium waarin de vroegste levensvorm beschermd wordt door de moederplant. Dit beeld van het moment van uitgroeien en beschermd worden is ook herkenbaar bij menselijke embryo's. Het metalen reliëf, te zien aan de gevel van het ouderlijk huis aan de Landweg 12 in Swier, is een mooi voorbeeld van de uitbeelding van dit thema.

Paul Driessen, 'Ontkieming', niet gedateerd, metaal
(foto: Rob Kooimans).

In de tuin van het ouderlijk huis staan trouwens nog meer kunstwerken van zijn hand. Onder andere een beeld bestaande uit een losse hooivork met tussen de twee tanden een blauw stuk glas of steen. Dit geheel is dan weer geplaatst tussen de gebogen vormen van ijzeren veerplaten, waarschijnlijk afkomstig van een oude kar. Het is een speelse samenvoeging van gevonden voorwerpen uit zijn eigen omgeving, zoals ook Picasso van een fietszadel en een fietsstuur een stierenkop maakte. Op een van de weinige foto's van zijn werk zien we meer van dit

soort assemblages: drie scheppen - één schep blijkt een tractorzadel - krijgen met enkele aangelaaste toevoegingen elk een gezicht.

Het werk van Paul Driessen bevindt zich voor zover bekend vooral bij enkele personen; familie en vrienden. Deze mensen hebben dan wel een hele collectie werken van hem. Daaronder zijn, naast de bovengenoemde werken ook vrouwenfiguren, -torso's en -hoofden, kinderhoofdjes, een 'moeder met kind' en een aantal dierenfiguren. Het zijn vooral bronzen figuren, maar er zijn ook enkele grote vrouwentorso's in hout.

Aan gebouwen of in de openbare ruimte is ook meer te vinden van Paul Driessen dan hierboven beschreven, maar het werk is soms moeilijk te traceren.

Voor onze gemeenschap van Wijnandsrade is het nog interessant te vermelden dat Paul Driessen enkele grafmonumenten heeft gemaakt voor familie en bekenden. Op de begraafplaats rond de kerk staat een sculptuur bestaande uit een omhullende vorm met daarin een klein bronzen beertje. Het is gemaakt voor Paultje Pisters, die in 1967, na slechts zes maanden overleed. De vorm staat op een steel die doet denken aan de navelstreng. Dit beeld lijkt verwant aan de werken met ontkieming als thema, waarbij groeien en beschermd worden verbeeld worden.

Een andere grafmonument is inmiddels door de familie meegenomen en was gemaakt voor Paul Eurlings, die ook in 1967 op 12-jarige leeftijd overleed bij een ongeluk met de fiets. Paul Driessen heeft toen aangeboden een grafsteen te maken en schiep een beeld van een feniks, de mythische vogel die uit zijn eigen as herrees. Dit beeld is zowel qua vorm als inhoud klassieker dan het andere. Het staat tegenwoordig in de tuin van een zus van Paul Eurlings.

Rond dezelfde tijd maakt hij ook nog een grafmonumentje in de vorm van een kinderhoofdje voor Leon Roebroek, die in 1966 slechts negen maanden oud werd. Dit monumentje is ooit vernield en het grafje is inmiddels geruimd.

Veel later, in 1989, maakte hij voor zijn overleden buurman en vriend Herman Storms en zijn vrouw Toos een steen met daarop

een bronzen plaat in de vorm van een kom met daarin golvend water. Herman Storms was namelijk loodgieter. Paul en Herman deelden de passie voor fotografie en film en werkten soms samen.

Voor zijn overleden ouders maakte hij een grafsteen in de vorm van een harp, want zijn vader zat in de muziek. Deze laatste grafstenen staan op de nieuwe begraafplaats.

Paul Driessen, grafmonument voor Paultje Pisters, 1967
(foto: Rob Kooimans)

Paul Driessen is overleden in juni 2016. Helaas heeft hij zijn oeuvre niet echt gedocumenteerd. Hierdoor is het niet eenvoudig om zijn werk in een volgorde te plaatsen en zo een ontwikkeling aan te wijzen. Om de afzonderlijke kunstwerken mooi te vinden of er een mening over te vormen is dat ook niet nodig. De kunstenaar zelf blijft daardoor echter op de achtergrond. Bekend is dat de studenten aan de Middelbare Kunstnijverheidsschool in Maastricht vooral als vakmensen geschoold werden en niet zozeer voor het vrije kunstenaarschap. Hen paste vooral

bescheidenheid.

Dat zou ook op Paul Driessen van toepassing kunnen zijn. Toch heeft hij de keuze gemaakt om als kunstenaar te werken en daarmee heeft hij ook gekozen voor een ongebaande weg en een financieel onzeker bestaan. Hij kon dit enigszins compenseren door zijn docentschap. Dat hij mensen om zich heen met zijn kunst heeft kunnen boeien en voor hen een verrijking betekende staat in ieder geval vast.

Rob Kooiman

Met dank aan Margriet, Frans en Nicole Driessen; Mia, Joost en Ellis Smeets, Marcel Michiels, Dré Houben, Arno Sijben, Marie-Louise Coeijmans-Roebroek, Annie Vaessen-Eurlings en Jeanny Vromen-Eurlings en Wiel Oehlen.

Annie Smeets- Wetzels (1928) vertelt over haar jeugdijaren in Wijnandsrade

Citaat uit de brief die de Heemkundevereniging vorig jaar ontving van mevrouw Annie Smeets-Wetzels, tegenwoordig wonende in Schimmert:

'Hoewel ik inmiddels al meer dan zestig jaar geleden uit Wijnandsrade vertrok, is er toch nog altijd een plek in mijn hart gereserveerd voor mijn geboortedorp. Als ik denk aan de 'Wiert' en de hoge berg bij het klooster, met zijn hoge bomen en vele bladeren die zongen, ieder zijn eigen lied, maar ik kende ze niet. De 'zjwanestroek' (het eilandje in de Wiert), het kerkje en het kasteel niet te vergeten, want daar heb ik elf jaar mogen werken. Dan nog 'de lange lindenlaan' (de Lingelei), met mooie hoge bomen. Als die konden spreken, dan hadden ze een mooi verhaal verteld waar ik zelf nog versteld van zou staan'.

Annie Smeets-Wetzels aan de Wiert in Roa
(foto uit het privé-archief van de familie Smeets-Wetzels)

Annie Smeets werd in 1928 geboren in een van de twee woningen die gerealiseerd waren in de oude boterfabriek (daterend uit 1700), gelegen aan de Körnerstraat. Vroeger

noemden de inwoners van Wijnandsrade dit straatje “op der Damp”. Toen haar ouders, Caspar Wetzels (geboren in Schaesberg en werkzaam ‘op de koel’ en als grafdelver bij begrafenissen in Wijnandsrade) en Gretha Bruls (geboren en getogen in Wijnandsrade) trouwden, mochten ze het huis huren van de heer Opfergelt, de toenmalige burgemeester van Wijnandsrade. Zijn voorwaarde was wel, dat als het echtpaar kinderen zou krijgen, ze voor hem zouden komen werken op de kasteelboerderij, genaamd ‘Gen Hoes’. Annie Smeets was het vijfde kind in een rij van tien kinderen (zes jongens en vier meisjes).

Reeds aan het einde van de basisschool, hoefde ze van hoofdmeester Vankan geen aardrijkskunde en geschiedenislessen te volgen zodat ze op het klooster klusjes kon doen. Zo poetste ze de schoenen van de studenten die in opleiding waren tot priester, hielp ze mee met het bereiden van de maaltijd en waste ze af. Pater Provinciaal was destijds de hoofdpaters. Een van de bezigheden van de paters in opleiding was de “Lingelei” biddend naar boven en beneden lopen. Dit vond Annie altijd een mooi en indrukwekkend ritueel om naar te kijken.

Op haar veertiende ging ze voor de heer Opfergelt werken, omdat hij in die tijd geen ‘maat’ had. Dit was ten tijde van de Tweede Wereldoorlog. Ze begon haar werkdagen gewoonlijk met het schoonmaken en verversen van de lampetkannen en kommen en het poetsen van de melkbussen. Ze werden met koud water en soda schoongemaakt. Ook deed ze de was voor het gezin Opfergelt met hun aangenomen kinderen Thei Opfergelt en Miets Breeuwers, de knechten, een bedrijfsleider en van het vele bezoek dat langskwam. Dit was een enorme klus waar ze in die tijd ongeveer een week lang mee bezig was. De was werd met koud water opgespoeld en moest met de handen worden uitgewrongen. De was werd daarna opgehangen boven de varkens- en koeienstal, en hing daar vervolgens een week lang te drogen. De week erna streek ze alles en vervolgens begon de hele klus weer van voren af aan. Het strijken gebeurde met

ongeveer tien strijkbouten die ze op de houtkachel verwarmde. Naast het strijken werden de tafellakens en kragen van de hemden opgestijfd. Een andere terugkerende taak was brood bakken, een keer per veertien dagen. De oven werd op hout gestookt, dat ze met de kar moest gaan halen bij het hout 'sjop' aan de overzijde van Gen Hoes. De 'Zweitzer' (de man die de koeien verzorgde), destijds de heer Jozef Kicken, maakte 's avonds het deeg, zodat Annie hier de ochtend erna samen met Jozef broden van kon maken.

Deze vaardigheid kwam later goed van pas, want ze trouwde een bakker uit Schimmert. Regelmatig boende ze de vloeren van de tien slaapkamers en een keer in de zoveel tijd kwam daar het witten van de hoge kasteelplafonds bij. In de zomerperiode moest ze groenten en fruit inmaken. Het inmaken van zuurkool staat haar nog helder op het netvlies. Zuurkool werd met een schaaf geschaafd door Jozef Kicken en vervolgens door Annie met de vuisten aangestampt. Dit leverde vaak pijnlijke wondjes aan haar handen op door het bijtende zuur. Dit ging gepaard met veel sjouwwerk, waarbij de wekpotten van twee, vijf of zes liter schoongemaakt werden, vervolgens afgevuld en terug naar de kelder gebracht moesten worden.

Iedere winter werden acht varkens geslacht en rond de Kerst, werden de ganzen geplukt voor de verkoop aan poeliers en voor eigen consumptie. In de spens, het kamertje achter de knechtenkamer, heeft Annie Smeets in al die jaren heel wat kilo's boter gemaakt. 'Volgens mij heeft er nooit iemand zoveel boter gestampt als ik', zegt Annie lachend.

Naast alle werkzaamheden op Gen Hoes, ging ze doordeweeks naar de Huishoudschool in Nuth. In de avonden mocht ze weleens even naar huis, echter aangezien ze niet alleen langs het kerkhof durfde te lopen, bleef ze meestal gewoon op Gen Hoes. Ze vulde haar avonden met het bidden van de rozenkrans in de knechtenkamer. Annie moest voorbidden en de rest volgde. Een andere activiteit voor de avonduren was sokken stoppen.

Annie Smeets (links) als maat op Gen Hoes
(foto uit het privé-archief van de familie Smeets-Wetzels)

Op zaterdag mocht Annie Smeets gebruik maken van het bad van de familie Opfergelt. Om lekker warm water te krijgen moest ze eerst het water warmen, in een inmaakketel op de kachel en vervolgens alle ketels naar boven dragen.

Zondagochtend volgde ze twee heilige missen en 's middags van twee tot half tien 's avonds had ze vrij. Dan ging ze naar haar en ouders en sprak met vriendinnen af. Als ze 's avonds terugkwam op Gen Hoes, was het onder andere haar taak de kachel op te stoken om water te warmen voor de vaat. In de winter kwam daar het maken van een kruik voor Liesbeth bij; zus van de heer Opfergelt die eveneens op gen Hoes woonde, want zij had last van koude voeten.

Ook twee jongere broers van Annie, een tweeling, ging op Gen Hoes werken; een broer werd aangesteld om de koeien te melken en de andere broer was paardenknecht.

Annie Smeets heeft uiteindelijk van haar veertiende tot haar vijfentwintigste jaar op 'Gen Hoes' gewerkt en gewoond. In die periode is ze drie keer een week lang op retraite naar Heerlen geweest. Hier keek ze altijd erg naar uit, aangezien ze dit altijd als een vakantie heeft ervaren en daarom genoot ze hier enorm

van! Een ander jaarlijks terugkerende heuglijke traditie was de drijfjacht, waarin de heer Opfergelt met andere jagers op jacht ging in de velden. Hier werd een groots feest van gemaakt met volop eten.

In 1952 ontmoette Annie Smeets haar man Hub Smeets wonend en werkzaam als bakker in Schimmert. Op 3 mei 1954 trouwden ze en samen kregen ze twee dochters.

Tijdens de twee gesprekken waarin dit interview werd afgenomen, heb ik een lieve en sterke vrouw leren kennen die erg tevreden terugkijkt op haar leven tot nu toe.

Annie Smeets-Wetzels (die dit jaar overigens negentig jaar wordt!), besluit het interview met de opmerking dat als ze haar leven nog een keer over zou mogen doen, ze zonder twijfel weer hetzelfde zou hebben gedaan: 'Hoewel het soms heel hard werken was, heb ik het altijd met heel veel plezier gedaan'.

Esther Steins

Annie Smeets-Wetzels, anno 2018 (foto: Esther Steins)

De ouderen kunnen mij nog wat vertellen

Veel mensen hebben als ze wat ouder worden (zoals ik) de neiging om niets meer te doen. In hobby's hebben ze geen zin en het enige wat ze nog doen is voor de TV hangen en zich laten bezighouden. En je kunt nog zoveel leuke en/of nuttige dingen doen, maar soms gaat het niet meer zo gemakkelijk, de gezondheid laat wat na of men kan niet meer zo goed uit de voeten en wat dan.

Ik denk een bezigheid gevonden te hebben die iedereen kan doen, waar u het huis niet voor uit hoeft en wat ook belangrijk is, waarmee je je kinderen en vooral je kleinkinderen een enorm plezier kunt doen. Sinds een paar jaar ben ik bezig om de stamboom op te stellen van mijn familie en die van mijn vrouw, dat wil zeggen vanaf de generatie van mijn grootouders tot en met die van mijn kleinzoon, en dat betreft vijf families want mijn opa was twee maal gehuwd.

De meeste mensen denken bij een stamboom alleen maar aan namen en datums, ik denk meer aan familiegeschiedenis, wie waren deze mensen en hoe hebben ze geleefd, want de mens wordt óók gevormd door zijn omgeving. Dat heeft al geresulteerd in mijn belangstelling in wegekruisen, zie een eerder stukje in dit blad, en hoe uw woonplaats er vroeger uit zag.

Nu begrijp ik wel dat niet iedereen zin heeft om zich hier mee bezig te gaan houden, maar beste mensen schrijf eens op hoe het vroeger was toen jullie nog jong waren, hoe de familie in elkaar zat en vertel eens over de school en je vriendjes en vriendinnetjes. Die vertelsels kunnen ook over de directe omgeving gaan, de school, het dorp, noem maar op.

Vertel vooral over de gewone dagelijkse dingen, want over wat er in de wereld gebeurde zijn genoeg boeken. Vergeet ook niet de verhalen die in iedere familie voorkomen en die op ieder familie feest verteld werden, en waar in deze tijd wel over gesproken kan worden.

Opa Kuijpers is gestorven toen ik vijf maanden was en ik zou er heel wat voor over hebben als hij zijn gedachten en verhalen op

papier gezet zou hebben. En ook voor uw kinderen en kleinkinderen zijn deze verhalen onbetaalbaar.

Nu hoor ik veel mensen zeggen dat ze niet zo goed hun gedachten op papier kunnen zetten maar dat hoeft ook niet, U kunt gewoon schrijven zoals u het ook zou vertellen. Ik zou zeggen koop een schrift en pak een pen en begin gewoon eens te 'vertellen' tegen uw klein- en achterkleinkinderen en deze schriften zullen een beeld geven van wie u was en hoe u dacht en vooral ook hoe zat uw wereld in elkaar toen u leefde. Voeg daar een paar foto's bij en er ontstaat een familiechroniek. Om het geheel nog wat completer te maken kunnen er bijvoorbeeld nog krantenknipsels aan toegevoegd worden en als uw kinderen of kleinkinderen dit een goed idee vinden kunnen zij er later nog hun verhaal aan toevoegen.

Laat uw gedachten er eens over gaan. Met een uurtje of twee per week kom je al een heel eind, en je doet jezelf en je kinderen en kleinkinderen een enorm plezier.

Hopelijk heb ik de een of ander op een idee gebracht en ontstaan er een paar familiechronieken of familieboeken en wordt er over honderd of nog meer jaren nog over u gepraat.

Vergeet niet: 'Iemand is pas echt dood als er niet meer over hem of haar wordt gepraat'. En wat de titel van het stukje betreft: Juist als je ouder bent heb je wat te vertellen, en 'Oud... de Duvel is oud'.....

Harrie Kuipers

Boekje buurtvereniging De Oude Dorpskern

**Buurtvereniging
De Oude Dorpskern**

Wijnandsrade

50

1968 - 2018

Begin dit jaar bestond buurtvereniging 'De Oude Dorpskern' vijftig jaar. Dat jubileum werd onder andere luister bijgezet met de uitgave van een fraai boekwerk, boordevol informatie en foto's uit de geschiedenis van deze nog altijd springlevende vereniging.

Zolang de voorraad strekt is het boekje voor het luttele bedrag van € 5,- te verkrijgen bij café I Gen Dörp, winkel 't Sjuusterieke of bij de auteur/samensteller (Rinus van den Nieuwenhof, Pijlstraat 3, Wijnandsrade, 045 - 524 28 27).

Specialisten kliniek Mosaderma

Mosaderma biedt medisch specialistische zorg (dermatologie, plastische chirurgie, vaatchirurgie, pijnbestrijding, huid- & lasertherapie en cosmetische behandelingen) die voldoet aan hoge kwaliteitseisen. Met een ervaren team van medisch specialisten bieden wij de patiënten hoogwaardige zorg met extra aandacht voor goede voorlichting, persoonlijke benadering en korte wachttijden.

Nieuw bij Mosaderma hand pols

Onze plastisch chirurg kan uw hand & pols problemen deskundig behandelen, denk bijvoorbeeld aan het Carpaal Tunnel Syndroom, Trigger Finger, de ziekte van Dupuytren of bijvoorbeeld een ganglion of cyste. Drs. A. Michels zal ruim de tijd voor u nemen en samen met u het gewenste behandelvoorstel bespreken.

Vorstadia huidkanker behandelen met speciaal licht, niet snijden & geen littekens

Photodynamische therapie (PDT) is een weinig pijnlijke en effectieve manier om o.a. (beginnende vormen van) huidkan-

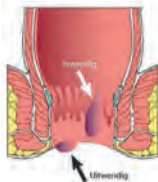

ker aan te pakken. De te behandelen huidafwijking wordt belicht met een intensieve rode lichtbundel. De zieke huidcellen sterven na de behandeling af en worden binnen enkele dagen tot weken vervangen door gezonde nieuwe huidcellen.

Kliniek Mosaderma ook expert op het gebied van anale klachten

Op het proctologisch spreekuur wordt aandacht besteed aan klachten van de anus of het anale kanaal, zoals anale fistels, jeuk, aambeien of scheurtjes.

'Ondanks de klachten, zoals branderige pijn of bloedverlies, gaat nog geen dertig procent naar de dokter', vertelt dr. Van Neer. Jammer, want er is veel aan te doen. Met een verwijzing van uw huisarts kunt u bij Mosaderma terecht voor uw eerste consult en aansluitend proctologisch onderzoek.

Patiëntvriendelijke spataderbehandelingen

Mosaderma behandelt veel mensen die te maken hebben met spataderen en ontsteking vaatjes. We zijn in het bezit van het Spataderkeurmerk en hebben veel ervaring op dit gebied. De VNUS Closure Fast behandeling is zeer effectief en geeft nauwelijks bijwerkingen of complicaties. De kleinere aders, de zgn. berkenakjes, kunnen we goed behandelen met behulp van laserlicht

Kliniek Mosaderma

Schuureikenweg 60
6432 HX Hoensbroek
Telefoon 045 - 528 32 97

ZKN Certificaat

Kliniek Mosaderma heeft de audit van KIWA succesvol doorlopen en daarmee het keurmerk van **Zelfstandige Klinieken Nederland** behaald.

Specialisten kliniek Mosaderma

Dermatologie

Dr. P. Mulken
Dr. F. van Neer
Mevr. K. Houben (physician assistant)
Mevr. J. Jacobs (physician assistant i.o.)

Plastische chirurgie

Dr. N. Sinsel
Drs. A. Michels

Vaatchirurgie

Drs. J.-P. Biscompte

Pijnbestrijding

Dr. C. Wilhelm
Dr. V. Fuchs

Huid- en lasertherapie

Mevr. M. van Dael - Meuwissen
Mevr. L. Pelzer

kliniek
mosaderma

Live your own style!

KAPSALON LA VIE PETIT

OPFERGELTSTRAAT 14 • 6363 BW WIJNANDSRADÉ • T. 045 577 88 80

WWW.LAVIEPETIT.NL

De Naamse Steen
schaftlokaal en b&b

Fer & Brenda Peters

Laar 16
6363CT Wijnandsrade
0031 45 5112440
info@denaamsesteen.nl
www.denaamsesteen.nl

Pater Erich Wasmannpad

Op initiatief van Jos Linssen en Jack Jetten uit Wijnandsrade heeft het College van B&W van Nuth op 7 november 2017 besloten om het voetpad, kadastraal gelegen tussen de weg Koningsgraven en het voetpad Lieverkenszandweg ter hoogte van de Burgemeester Snijdersstraat en nabij de woningen aan de Drummenstraat te Wijnandsrade de naam Pater Erich Wasmannpad te geven.

De initiatiefnemers Jos Linssen (links) en Jack Jetten bij het naamplaatje van het pad (foto: Kirsti Heijnen)

Hij was de wereldberoemde Tiroler pater Erich Wasmann SJ, die het grootste deel van zijn leven in onze regio heeft gewoond en gewerkt. In de jaren 1877-1879 woonde hij op kasteel Wijnandsrade in het kader van zijn priesteropleiding. In de jaren 1872-1910 had de Duitse Jezuïetenorde op invitatie van baron

Ludwig von Bongart een vestiging in kasteel Wijnandsrade tijdens hun ballingschap in verband met de zogenaamde Kulturkampf.

De Duitse rijkskanselier Bismarck verbood in die tijd de Jezuïetenorde, omdat hij hun invloed te groot vond worden. Daarom weken de paters uit naar kastelen net over de Duitse grens.

De naamborden werden op 27 februari 2018 (zijn sterfdag) tijdens een korte bijeenkomst onthuld door de conservator van het Natuurhistorisch museum dr. ir. Paul L. Beuk. Bij deze gelegenheid werd gesproken door de heer Beuk, namens de initiatiefnemers door Jack Jetten en namens het IVN door Lou Houben.

Erich Wasmann werd op 29 mei 1859 geboren in het Zuid-Tirolse stadje Merano, dat tegenwoordig in Noord Italië ligt, maar destijds tot het Oostenrijks keizerrijk behoorde. Zijn vader Friedrich Wasmann was een verdienstelijke portret- en landschapsschilder, wiens werk nog steeds hogelijk gewaardeerd wordt en dat wordt gerekend tot de Biedermeierkunst. Zijn ouders waren pas op latere leeftijd katholiek geworden en voedden hun kinderen strikt op volgens de leer van de kerk. Toen Erich aangaf priester te willen worden en zich te willen aansluiten bij de Jezuïeten, moest hij daarvoor vanwege de Kulturkampf naar Exaten (Baexem) in Nederland. Zijn ouders hadden grote bedenkingen, omdat de jongen een zwakke gezondheid had. Hij had slechte longen en hoestte onophoudelijk. Maar de Jezuïeten vonden hem goed genoeg en namen hem aan.

Toen Erich en zijn jaargenoten op 5 september vanuit Exaten in Wijnandsrade aankwamen, vingen al spoedig de lessen moderne en klassieke letterkunde en welsprekendheid aan. De studie ging hem gemakkelijk af en daardoor genoot hij veel vrijheid om in de wijde omgeving van Wijnandsrade te wandelen en zich te wijden aan natuuronderzoek. Zijn belangstelling ging vooral uit naar insecten, zoals kevers en mieren en hij verzamelde deze in keurig vervaardigde dozen. In de bossen waren mieren in

overvloed en om de tijd te korten, vlijde hij zich bij de nesten neer en kreeg steeds meer plezier in dat nijvere volkje. Hij keek, observeerde, las, wat hij er over vinden kon, deed een of andere ontdekking, waardoor zijn weetlust nog meer werd opgewekt, kortom, hij leefde al spoedig voor zijn mieren.

Hij had het artistieke tekentalent van zijn vader meegekregen en dat leverde hem veel voordeel op bij zijn wetenschappelijke arbeid. De buitenlucht deed hem goed en al spoedig kende hij de weg in de bosrijke omgeving van Wijnandsrade op zijn duimpje. Zijn insectencollectie, tekeningen en grote natuurkennis begonnen bij zijn leraren op te vallen en het was vooral pater Tilman Pesch, een bekende natuurfilosoof, die bij hem de verbinding legde tussen biologie en filosofie.

Hier werd de basis gelegd voor zijn latere entomologische en theologische ontdekkingen en publicaties, die hem wereldberoemd zouden maken. Ook voor zijn religieuze toekomst bij de Jezuïetenorde werd een belangrijke mijlpaal bereikt, want in de kapel van het kasteel legde hij op 3 maart 1878 tegenover pater provinciaal zijn eeuwige gelofte af, waarmee hij zich voorgoed aan deze kloosterorde verbond. In april 1879 mocht hij voor het eerst op bezoek bij zijn ouders in Meran en bij die gelegenheid portretteerde zijn vader hem in habijt. Na zijn terugkeer in Wijnandsrade heeft hij voorbereidingen getroffen voor zijn driejarige filosofiestudie op kasteel Bleijenbeek, de volgende stap op zijn levenspad.

Doordat zijn gezondheid slecht bleef, werd hij vervroegd tot priester gewijd. Dat gebeurde op 1 juli 1888 in de privékapel van de Luikse bisschop Mgr. Victor Doutreloux. Daarna mocht hij zich van de orde geheel aan zijn natuurstudies wijden en in die tijd begon hij ook artikelen en boeken te schrijven. Ook heeft hij nog een universitaire studie gedaan in Praag, waar hij zoölogie studeerde. Vervolgens verbleef hij zes jaar in Luxemburg, waar hij lid was van de redactie van een wetenschappelijk Jezuïetenblad.

Vanaf 1912 tot aan zijn dood woonde en werkte hij in het grote Jezuïetenklooster te Valkenburg, waar zijn mierenverzameling

die steeds groter werd in een museum werd opgenomen. De collectie bevindt zich thans in het Natuurhistorisch Museum te Maastricht en is een van de grootste die ooit is opgezet. Nog steeds bouwt de entomologische wetenschap voort op de inzichten van Erich Wasmann,

Intussen was zijn kennis van het mierenvolkje en de gasten van de mierennesten zo groot geworden, dat hij regelmatig werd uitgenodigd voor lezingen en congressen.

Wasmann is mede bekend geworden door zijn theologische inzichten ten aanzien van de evolutie en de ontwikkeling van diersoorten naar aanleiding van de evolutieleer van Darwin. Hij slaagde erin een theorie te ontwikkelen, die het voor de katholieke kerk gemakkelijker maakte een deel van Darwins evolutieleer theologisch te aanvaarden. Wasmann werd daarom door de paus benoemd in een theologische commissie van de Vaticaanse academie.

Hij wist zich in 1907 staande te houden tijdens een beroemd geworden dispuut te Berlijn, waarin hij onder meer met de evolutionist Haeckel de degens kruiste ten overstaan van duizenden belangstellenden. Hij correspondeerde met wetenschappers over de gehele wereld en hij stond overal bekend als "de mierenpater". Ontelbaar is het aantal van zijn publicaties. Hij werd door de universiteit van Freiburg benoemd tot doctor honoris causa en daarna volgden er meer universiteiten.

Hij overleed na een kort ziekbed op 27 februari 1931 in het klooster te Valkenburg.

Erich Wasmann is niet vergeten, getuige het feit dat hij in Valkenburg nog in 2002 een straatnaam heeft gekregen (de Erich Wasmannlaan in de wijk Stoepert). Ook, omdat er enkele jaren geleden in het genoemde museum in Maastricht onder auspiciën van dr. Beuk een speciale Wasmannexpositie is gehouden die veel aandacht heeft getrokken. Ook heeft de schooljeugd van Wijnandsrade zich bij de opstelwedstrijd om de Van der Zeetrofee enkele jaren geleden verdiept in het leven en werk van pater Wasmann. Nu heeft hij ook een straatnaam in

Wijnandsrade, waarmee zijn naam voorgoed met ons dorp is verbonden. Hier heeft hij een belangrijk fundament gelegd onder zijn natuurwetenschappelijke onderzoeken en daarvan is deze straatnaam een late erkenning.

De initiatiefnemers zijn reeds enkele jaren een boek aan het schrijven over de bijzondere betekenis van Wijnandsrade in de natuurhistorie en hebben daarin een hoofdstuk aan pater Wasmann gewijd. Het boek verschijnt naar verwachting eind 2018.

Het voetpad heeft een geheel natuurlijke omlijsting, het is aan beide zijden met bomen omzoomd, het kronkelt, het is onverhard, niet te lang en kent een bepaald hoogteverschil en het leidt naar een oude holle weg. Wasmann zou er trots op zijn geweest.

Jack Jetten en Jos Linssen

Pater Erich Wasmann S.J.
(foto uit het privé-archief van de auteurs van dit artikel)

KEMBIT
innovation & intelligence

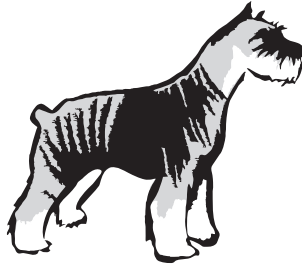

**vooruitlopen
op verandering**

Hondentrimsalon Lousan

voor een deskundige behandeling van uw hond

Louis en Anita de Rijk

Drummenstraat 2
6363 BA Wijnandsrade
Tel.: 045 - 524 48 67

RR

RIJSCHOOLROGER

Rijlessen van 60 min.

Erkend instructeur
ADHD en autisme

Ook automaat
en E achter B

**GRATIS
INTRODUCTIELES**

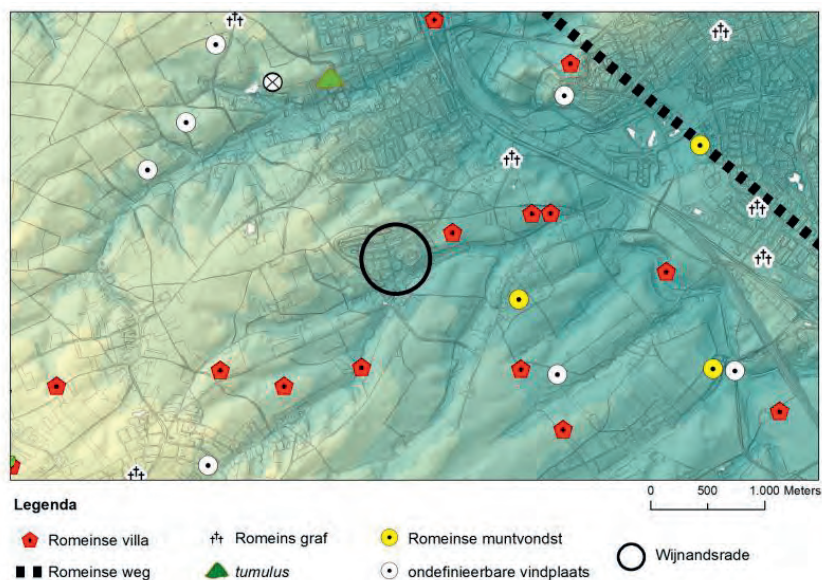
www.rijschoolroger.nl

De Romeinen komen eraan

“Zuid-Limburg was een belangrijk gebied voor de Romeinen”

“Het is niet de vraag óf er nog onontdekte Romeinse nederzettingen in de buurt zijn, maar wáár”

“Er liggen nog 10.000 onuitgewerkte vondsten in depot”

Romeins Wijnandsrade en omstreken (bron: Karen Jensen)

Romeinse expansiedrift

Aan het begin van onze jaartelling was onze regio het domein van de Romeinen. Onder Julius Caesar werden rond 50 v.Chr. de Eburonen verdrongen, dan wel uitgemoord en zijn opvolger, Keizer Augustus wilde het rijk uitbreiden richting Germanië. Dat verliep niet zo voorspoedig als gehoopt en de rijksgrens werd op

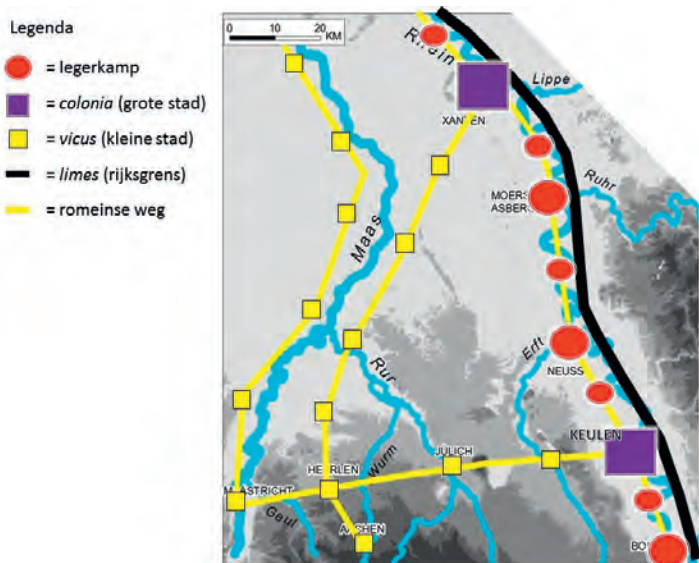
de Rijn gezet. Deze zogeheten Romeinse limes vormden een frontlinie waarlangs in totaal meer dan 50.000 Romeinse soldaten gestationeerd werden. In een tijd dat de lokale bevolking amper het land kon bewerken om het eigen gezin te onderhouden, was dit een ongelofelijke hoeveelheid aan monden om te voeden. En dat in een - voor Romeinse begrippen - achtergesteld gebied. Zuid-Limburg was een zeer vruchtbaar gebied, met zacht glooiende heuvels, perfect als 'graanschuur' voor de limes. Ook het huidige Noord-Frankrijk en België bleken geschikt als boeren-achterland om de Romeinen te voorzien van de benodigde grondstoffen. Om ervoor te zorgen dat deze grondstoffen alle uithoeken van het rijk konden bereiken zette Augustus een uitgebreid wegennetwerk op. De befaamde Via Belgica verbond het gebied met Gallië en kruiste de Maas. Op dit strategische punt werd Trajectum ad Mosum (Maastricht) gesticht. Slechts 20 kilometer verder kruiste de Via Belgica de grote verbindingsweg naar het noorden, die liep van Aquae Granni (Aken) naar het huidige Xanten. Hier ontstond Coriovallum, het huidige Heerlen. De twee grote verbindingswegen en een rijksgrens met frontlinie op nog geen 100 kilometer, Zuid-Limburg werd een belangrijk gebied voor de Romeinen. Karen schetst een levendig beeld van hoe dat eruit moet hebben gezien.

Villalandschap

"In Zuid-Limburg ontstond er een villa landschap van rijke, rurale nederzettingen. Dit waren niet de mediterrane luxe buitenverblijven waar veel mensen het woord 'villa' mee associëren, maar grootschalige landbouwbedrijven om het benodigde graan te verbouwen. Daarnaast was het aangelegde wegensysteem ingericht op dagafstanden van 10 mijl. Dat betekent dat er op ongeveer die afstanden stadsherbergen en wachtposten ontstonden waar gerust kon worden. Toen Keizer Augustus de Germaanse oorlog verloor, werd de Rijn als rijksgrens echt geconsolideerd. Dit zorgde voor een bepaalde rust in de omgeving, veteranen gingen zich permanent vestigen in het gebied. Maastricht, Heerlen en Aken hadden in die tijd geen stadsrechten, Tongeren en Keulen waren al plaatsen van

betekenis geworden. In de midden-Romeinse tijd (2e eeuw n Chr) explodeerde het aantal nederzettingen in ons gebied. Zuid-Limburg was echt een strategische hotspot, dankzij de vruchtbare grond, goede waterwegen en kruisingen van grote verbindingswegen. En dan hebben we het nog niet eens over de vele, goed toegankelijke bronnen in deze omgeving. Er moet een flinke dichtheid aan villas zijn geweest. Ja, ook rondom Wijnandsrade.

De laatste jaren valt het steeds meer op: De Romeinen komen eraan! Provincie, gemeenten en musea zien de rijkdom van het Romeinse erfgoed in Limburg en besteden hier graag aandacht aan. En volledig terecht, Zuid-Limburg blijkt een absolute 'hotspot' voor Romeinse vindplaatsen en veel is nog onontdekt. Archeologe Karen Jeneson is conservator bij het Thermenmuseum te Heerlen en vindt dat de Romeinse geschiedenis van Zuid-Limburg alle aandacht verdient die het kan krijgen.

(Bron: Karen Jeneson)

Gedateerd onderzoek

Opvallend is echter dat de Romeinse geschiedenis van Zuid-Limburg tot voor kort weinig mensen tot de verbeelding sprak. De meeste Limburgers weten wel iets over de thermen van Heerlen of de brug over de Maas, maar het land ertussenin, onze omgeving, leek minder belangrijk. Volgens Karen is deze desinteresse volledig onterecht. “Toen ik in 2010 naar Limburg kwam verbaasde ik me erover dat mensen niet zoveel waarde hechtten aan de Romeinse geschiedenis hier, terwijl het een belangrijk gebied was, waar veel archeologische vondsten verscholen liggen. Het leeuwendeel van archeologisch onderzoek is echter gedateerd en vond plaats tussen 1850 en 1950. Dit werd uitgevoerd door enthousiaste amateurs, zoals rijke adel en priesters. Zij wisten niet altijd wat ze vonden en bestempelden stenen vondsten als luxe villa’s en zagen veel andere vondsten over het hoofd. Een houten constructie is dus moeilijker voor amateurs om te vinden en werd in die tijd niet herkend!. Daarnaast werden veel vondsten niet gemeld. Combineer dat met eeuwenlang boerenlandschap waarin geploegd werd en erosie plaatsvond en dan is het niet vreemd dat er minder is gevonden dan verwacht mag worden. Veldverkenning voordat er gebouwd werd, was niet de norm.” Karen heeft voor haar promotieonderzoek alle vindplaatsen (indien mogelijk) in kaart gebracht om zo een completer beeld te creëren. Hierbij werd er ook gekeken naar onderzoek gedaan in Duitsland, waar een hoge nederzettingsdichtheid samenviel met bruinkoolwinning. “Als er echt gegraven wordt, komt er van alles naar boven, maar als er gebouwd wordt veel minder. Gekeken naar soortgelijke gebieden in Duitsland, de strategische ligging van Zuid-Limburg en wat er wél gevonden is, konden er schattingen worden gemaakt van de nederzettingsdichtheid.”

Bijzondere vondsten in een druk gebied

Minutieus werden alle vondsten in kaart gebracht zodat er een completer beeld ontstond, waarbij bepaalde vondsten gecombineerd sterk wijzen op de vroegere aanwezigheid van een villa. “Op plekken waar dakpannen, bouwstenen en losse objecten zijn gevonden, kan men stellen dat er waarschijnlijk een

villa heeft gestaan. Een villa bestond doorgaans uit een erf ter grootte van een voetbalveld met daarop meerdere gebouwen. Zo was het hoofdgebouw opgetrokken uit steen, maar de bijgebouwen uit hout." Alle factoren in acht genomen, zouden er in Zuid-Limburg per vierkante kilometer minstens twee sites te vinden moeten zijn. Dat is nu zeker niet het geval, maar niet getreurd, er valt genoeg Romeins moois te zien rondom Wijnandsrade. De Romeinse villa Voerendaal-ten Hove is zelfs de grootste villa in de wijde omgeving. Een imponerende porticus van 100 meter breed zorgde voor een paleis-achtige uitstraling. Andere vondsten op een steenworp afstand zijn weliswaar niet altijd even zichtbaar, maar niet minder intrigerend. Zo zijn de fundamenten van een Romeinse villa gevonden in het Hellebroekerveld bij Swier en aan de andere kant van het buurtschap, in het Weustenraderveld. In Nythuizen zijn ten oosten van het kasteeltje van Nythuizen, Romeinse fundamenten van Kunrader steen aangetroffen. Iets verder, in Groot Haasdal zijn de overblijfselen van één of twee Romeinse villa's gevonden. Het Romeinse verleden bevindt zich - dan niet zichtbaar - overal om ons heen. Een roemrijk verleden, soms onzichtbaar, soms gemarkeerd door een bordje in een veld en enkele stenen. Voor Karen valt er nog veel te ontdekken. "Het is niet de vraag óf er nog Romeinse nederzettingen in de buurt zijn, maar wáár."

De toekomst van het verleden

Benieuwd naar het Romeinse verleden van Wijnandsrade en omgeving? In het Thermenmuseum te Heerlen schetst een permanente tentoonstelling een levendig beeld van de Romeinse tijd in Zuid-Limburg. Ook het Limburgs Museum te Venlo herbergt vele artefacten. Maar Karen wil vooral benadrukken dat er nog veel werk verzet moet worden. "In het Thermenmuseum zijn bijvoorbeeld 10.000 vondsten nooit uitgewerkt. Het zou zeer welkom zijn als amateur-archeologen zich daarover willen buigen en vooral ontzettend leuk natuurlijk. Daarnaast wordt er tegenwoordig archeologisch onderzoek gedaan als de kans op een vondst erg groot is, dat is al een flinke stap vooruit. Het zou natuurlijk ook geweldig zijn als mensen vondsten willen delen, op menig zolderkamertje liggen gevonden munten en scherven

die onderzocht zouden moeten worden. Dit gebied is een boek dat nog grotendeels ongelezen is. Er valt nog zoveel moois te ontdekken.”

Verdiept u zich graag wat meer in de achtergrond van de Romeinse vondsten in de omgeving van Wijnandsrade, sla dan vooral het boek ‘Wijnandsrade, Binnenste Buiten’ open, uitgegeven door de ‘Vrienden van Wijnandsrade.

Karien Goessens-Schrijen

(bron: Karen Jensen)

advies - beheer - beleggingen - taxaties

WRM makelaars.nl

Zinkenstraat 33 | 6363 EG Wijnandsrade
Tel. 045 - 5650594 | wrm-realestate@hetnet.nl

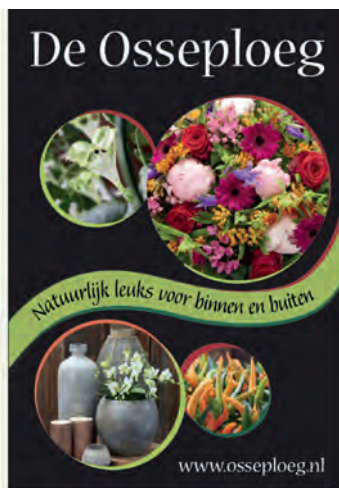
Producten op basis van enzymen

Voor totale hygiënische zuiverheid

Bionova NV:
Evangeliestraat 66a, 9220 Hamme, België
Tel: +3252554393, Fax: +3252554721, Mobile: +32477473936
Tolhuusstraat 1, 6563 ED Wijnandsrade, Nederland
Tel: +31455241055, Fax: +31849227066, Mobile: +32477473936

louis.cordewener@biomix.eu
www.biomix.eu

De Osseploeg

Natuurlijk leuks voor binnen en buiten.

www.osseploeg.nl

AAN DE MEULE
RESTAURANT

De parochianenlijst van Wijnandsrade uit 1813, deel 5 (slot)

Na Swier ging het vervolgens (via een omweg over de “Nieuwe Bongard” en “De Velde” naar “Laer”, het andere uiteinde van de parochie. Daar lagen twee boerderijen, een bewoond door de familie L’Ortye, de ander door de familie Drummen. Ook hier weer problemen met de volgorde van de lijst: na het bezoek aan L’Ortye in Laar, bracht de pastoor eerst nog een bezoek aan Brommelen (zowel de hoeve als de molen), om vervolgens pas naar Drummen in Laar te gaan. De volgorde van de lijst zit dus ook hier niet erg logisch in elkaar, minstens niet zo logisch als de Franse lijst. Daarom gaan wij nu eerst even naar “**Broemelen**” (door pastoor Westhoven “Brommeln” genoemd).

(Opname van de Brommelmolen in 2006, foto: Jan Jansen)

68. (Swijer 32)¹ Als pachter op de **Brommelerhof**, eigendom van de baron, noteerde de pastoor Jan Willem

¹ Bevolkingslijst 1796 nr. 67; Bevolkingsopname 1836 Brommelen 1-13; Kadasterboek 1840 sectie A nrs.551-570; Bevolkingsregister 1851 (Brommelen) nr.71; thans Brommelen 1. Hoeve Brommelen

L'Ortye (1772-1822), geboren en getogen op Brommelen en sinds 1797 gehuwd met Johanna Maria Frijns (1774-1864) van hoeve "Leeuw" in Nuth². Met 7 "domestieken" behoorde de hof Brommelen tot de middelgrote hoeves van Wijnandsrade.

69. (Swijer 33)³ Op de **Brommelmolen**, eveneens eigendom van de baron, woonde in 1813 Maria Josepha Stassen (1767-1831) uit Houthem, sinds 1803 echtgenote van en sinds 1811 weduwe van Mathijs Henssen (1765-1811) uit Klimmen. In 1796 woonde er Sybilla Margaretha Nevelstein (17??-1806), sinds 1745 echtgenote van en in 1813 weduwe van Mathijs Hermans, de ouders van (3) Jacob Hermans van het Panhuys en (27) Willem Hermans van de Vink. In 1836 werd de molen bewoond door dochter Maria Josephina Henssen (1810-1882), twee jaar eerder (in 1834) gehuwd met Peter Joseph Bemelmans (1807-1883) uit Nuth waar beiden ook zouden komen te overlijden.
70. (Swijer 35)⁴ In een "huijske omtrent de meulen" woonde Jan Willem Odekerken (1765-1814)⁵, weduwnaar van Maria Gertrudis Lambrechts (1774-1810) uit Houthem, met wie hij in 1799 in Oirsbeek was getrouwd. Het is deze Willem Odekerken, varkenshandelaar van beroep, die op 8 januari 1814 bij het Waalhuis werd vermoord⁶. Voordien woonden hier Jan Willems ouders: "petit-marchand" Hendrik Willem

werd later in zuid-oostelijke richting herbouwd

² vgl. J. L'Ortye en H. Hanssen: *Vijf eeuwen L'Ortye 1490-1990* (z.j.) blz.164-173

³ Bevolkingslijst 1796 nr. 68; Bevolkingsopname 1836 Brommelen nrs. 23-28; Kadasterboek 1840 sectie A nrs. 546-550; Bevolkingsregister 1851 (Brommelen – molen) nr.72; thans Brommelen 5

⁴ Bevolkingslijst 1796 nr.69; Bevolkingsopname 1836 Brommelen nrs.14-17; Kadasterboek 1840 sectie A nrs.541-542; thans Brommelen 6

⁵ gedoopt in Hoensbroek, getogen in Heerlen

⁶ J. Jetten: *De moord bij 't Waalhuys op 8 januari 1814* in Bulletin Wijnandsrade 16(1997) blz.959-970

Odekerken (1731-1806), in 1764 gehuwd met Anna Maria Heuts (17??-1795)⁷. Waarschijnlijk is het dit huis dat in 1836 bewoond wordt door dagloner Leonard Bindels (1782-1872)⁸, in 1807 in Nuth gehuwd met Elisabeth Gouders (1772-1844).

71. (Swijer 36)⁹ “een ander huijske aldaar”, bewoond door Gerardus Ritzen, sinds 1804 gehuwd met Maria Anna Willems¹⁰. In 1796 werd dit huisje bewoond door Willem Welters (-1812), in 1784 getrouwd met Maria Barbara Heuts (1737-1808) uit Voerendaal. In 1836 woonde hier het gezin van hoefsmid Jan Wetzels (1793-1877) uit Noorbeek en Maria Cornelia Bougie (1792-1859) uit Munstergeleen, die in 1831 in Meerssen getrouwd waren.

Dan is het nu de beurt aan “**Laer**” (door pastoor Westhoven “Lahr” genoemd). Deze buurtschap waar in 1813 zoals gezegd twee grote hoeves lagen, behoorde vanouds tot Wijnandrade. Met de gemeentelijke herindeling van 1982 werd Laar echter toebedeeld aan Heerlen. Na protesten van onder andere de “Vrienden van Wijnandsrade” werd de oude band met Wijnandsrade weer hersteld door Laar aan de (fusie-)gemeente Nuth toe te bedelen¹¹. Bij die gelegenheid werd ook hoeve Terlinden aan Nuth toebedeeld. Deze hoeve behoorde vanouds tot de (gemeente en parochie) Hoensbroek.

⁷ Vgl. Jo en John Odekerken: *Odekircken tot Odekerken* (Landgraaf – niet uitgegeven) blz.48-52

⁸ gedoopt te Wijlre, later hertrouwd met Maria Elisabeth Steinbusch, overleden in Hulsberg

⁹ Bevolkingslijst 1796 nr.70; Bevolkingsopname 1836 Brommelen nrs.18-22; Kadasterboek 1840 sectie C nr.540; thans Brommelen 6

¹⁰ de pastoor heeft blijkbaar haar achternaam niet kunnen achterhalen

¹¹ J. Jetten: *Laar weer bij Wijnandsrade?* In Bulletin Wijnandsrade 4(1985 nr.7 blz.172-177

(Opname van Laar in 2005, foto: Jan Jansen)

72. (Swijer 31)¹² Maria Snackers (1750-1828), oorspronkelijk van Aalbeek, in 1780 getrouwd met, maar sinds 1809 weduwe van Jan Andries L'Ortye (1753-1809)¹³, geboren en getogen op Laar, de ouders van (24) Jan Hendrik L'Ortye van de Vink. Met vier "domestieken" behoorde de Laarhof tot de middelgrote boerderijen van de parochie. Zoon Andries L'Ortye junior (1782-1877), in 1813 getrouwd met Anna Catharina Boesten (1784-1871), zou zijn vader opvolgen als landbouwer op hoeve Laar en zijn neef (2) Jan Hubert L'Ortye van de kasteelhoeve als burgemeester van Wijnandsrade (1828-1856). Als burgemeester van Wijnandsrade werd deze in 1856 opgevolgd door Andries' zoon Peter Joseph L'Ortye (1818-1878)¹⁴.
73. (Swijer 34)¹⁵ De andere grote boerderij in Laar: Jan Peter Drummen (1755-1824), in 1782 gehuwd met Petronella van de Berg (1756-1816) uit Schinnen¹⁶. Het betreft de grootouders van burgemeester Louis

¹² Bevolkingslijst 1796 nr. 71; Bevolkingsopname 1836 Laar nrs 1-12; Kadasterboek sectie A nrs. 1062-1066; Bevolkingsregister 1851 (Laar) nr. 75; thans Laar 16-17

¹³ vgl. J. L'Ortye en H. Hanssen: *Vijf eeuwen L'Ortye 1490-1990* (z.j.) blz.178-183

¹⁴ Deze was van 1850-1878 tevens kerkmeester van Hoensbroek; blijkbaar viel Laar dus parochieel onder Hoensbroek en niet onder Wijnandsrade!?

¹⁵ Bevolkingslijst 1796 nr. 72; Bevolkingsopname 1836 Laar nrs. 13-23; Kadasterboek 1840 sectie A nrs.442-450; Bevolkingsregister 1851 (Laar) nr.76; thans Laar 15

¹⁶ haar vader Jan Theodor was "agent-municipale" van Schinnen

Drummen (1834-1905) van Wijnandsrade (1878-1903). In 1836 werd deze boerderij bewoond door het gezin van Jacob Haeren (1795-1874) en Barbara Somers (1798-1871)¹⁷ die in 1822 getrouwd waren. Beiden waren van Wijnandsrade afkomstig: Jacob was een zoon van het echtpaar (13) Haeren-Hamaekers uit de dorpskom, Barbara een dochter van het echtpaar (65) Somers-Ruijters uit Swier. Later (1863) verhuisden ze naar de Nuinhof in Nuth, waar beiden ook kwamen te overlijden¹⁸.

Tenslotte bezoekt de pastoor het “**Walis**”, het “Waalhuys”, eenzaam gelegen midden in de velden tussen Swier, Laar en Hellebroek. In 1836 wordt het Waalhuys niet meer genoemd, terwijl het ook op de kadasterkaart uit 1840 niet meer staat ingetekend. Wel wordt 1851 wordt “**Nieuwhuis**” opgevoerd; dan woont er het gezin van hoefsmid (71) Jan Wetzels dat daarvoor nog wat verderop tegenover de Brommelmolen woonde¹⁹. Maar ook pastoor Westhoven noemt deze plaats al “Neuhaus”. Dan is het nog het huis waar het gezin (71) Odekerken woont. In “het huijsken genoemd Waeles” woonde in 1813:

74. (Swijer 37)²⁰ Maria Helena Stevens (1765-1830)²¹, tante van Jacob Stevens (1790-1816), die er blijkbaar inwoonde, ook al wordt hij in de lijst van de pastoor niet met name genoemd. Dat vindt zijn verklaring in het feit dat hij “zwerver” wordt genoemd. Hij was namelijk betrokken bij de moord op (70) Willem Odekerken op 8 januari 1814²². In 1810 was Jacob gehuwd met de tien

¹⁷ in de Franse tijd gedoopt te Munstergeleen

¹⁸ Miel Bruls: *De Nuinhof in Mensen van Nuth* deel I (z.j.) blz. 2

¹⁹ Bevolkingsregister 1851 (Nieuwhuys) nrs. 73-74

²⁰ Bevolkingslijst 1796 nr. 74

²¹ de pastoor kent haar voornaam niet, maar wordt door de pastorie wel (abusievelijk) weduwe genoemd

²² G. Peeters: *Korte schets der geschiedenis van de Valkenburgsche heerlijkheid Wijnandsrade* (1886) blz.53; vgl. J. Jetten: *De moord bij 't*

jaar oudere Maria Catharina Haenen (1780-1825). Voordien woonden hier Helena's ouders: Lambert (ook wel Hubert genoemd) Stevens (1715-1796) uit Oirsbeek, in 1749 gehuwd met Helena Drummen (1725-1795), die aanvankelijk in Nuth en in Schinnen woonden.

Frappanterwijze komt de Franse Bevolkingslijst uit 1796 ook uit op 74 wooneenheden, het bevolkingsregister uit 1851 op 76. Blijkbaar is er in die ruim vijftig jaar weinig of geen verloop geweest, althans wat het aantal wooneenheden (gezinnen) betreft.

Volgens de pastoor telde zijn nieuwe parochie in totaal 235 "eijgen" (volwassen gezinsleden), 80 (inwonende) domestieken en 132 minderjarige kinderen, in totaal 447 personen. In 1796 werden er in totaal 397 personen geteld, waarvan 98 minderjarige kinderen en 48 (inwonende) domestieken. In 1804 bedroeg het aantal inwoners van Wijnandsrade 374, te weten: 114 in het dorp, 126 in Swier, 48 op de Vink, 24 in Laar, 27 in Brommelen, 11 op De Velde, 11 op Niethuizen, 7 in Aalbeek, 5 in Hellebroek²³.

In 1840 telde de gemeente Wijnandsrade 582 inwoners verdeeld over 86 huizen, waarvan het dorp, de dorpskom, 196 personen verdeeld over 29 huizen, Swier 186 inwoners verdeeld over 35 huizen, de Vink 64 inwoners verdeeld over 14 huizen en Aalbeek (gedeeltelijk) 36 personen verdeeld over 8 huizen²⁴.

Jos L'Ortye, pastoor

Waelhuys op 8 januari 1814 in Bulletin Wijnandsrade 16(1997) blz.959-970; vgl. Wiel Oehlen (red): *Swier, zoals het was, is en mag blijven* (Maastricht 1993) blz.62.73

²³ J. Jetten: *De geschiedenis van het schoolwezen in Wijnandsrade* in Wijnandsrade BinnensteBuiten (Maastricht 2007) blz.79; vgl. G. Peeters: *Korte schets der geschiedenis van de valkenburgsche heerlijkheid Wijnandsrade* (1886) blz.42-43

²⁴ Fr. Van den Hoven: *Op ontdekkingstocht door Zuid-Limburg – Reisgids en naslagwerk voor toeristen en streekbewoners* (Utrecht 2003) blz.432

Swierse herinneringen

Honderd jaar geleden, dus ver voor mijn tijd, was ‘de autosnelweg’ waarover vandaag de dag onophoudelijk verkeer door Swier raast nog een stoffig en hobbelig pad. Paarden sjokten er van en naar hun akkers en kerkgangers slenterden er vrijwel dagelijks van en naar de Sint Stephanus van Wijnandsrade. In het donker waagde zich geen sterveling buiten omdat het hele dorp, dus ook Swier, toen nog geen straatverlichting kende. Pas in 1930 verscheen de eerste lantarenpaal van het gehucht in de scherpe bocht nabij hoeve ‘de Oude Bongard’, om het zeldzame nachtelijke verkeer dat toen voorzichtig van en naar kasteel Wijnandsrade op gang begon te komen in goede banen te leiden. Maar in het begin van de vorige eeuw was het ook in die gevaarlijke bocht nog aardedonker.

De weg van Swier werd toentertijd een keer per jaar van een nieuwe laag kiezel voorzien. Dat gebeurde altijd in de week voorafgaande aan de Sacramentsprocessie. Het gemeentebestuur van het toen nog zelfstandige Wijnandsrade ving daarmee twee vliegen in een klap. Het onderstreepte zo het belang van die belangrijke kerkelijke feestdag én het bespaarde een stevig bedrag uit de gemeentekas. Want iedereen liep toen nog mee in de Sacramentsprocessie, voor alle inwoners van Swier met inbegrip van een stevige wandeling heen naar en terug van Wijnandsrade. Dus zo liepen zij met z’n allen in een moeite de verse kiezel stevig aan.

Mijn eerste herinnering aan Swier stamt uit het begin van de jaren zestig. Wij woonden in de Hoensbroekse wijk Nieuw-Lotbroek nabij het station en ik zat op de Onze Lieve Vrouwe jongensschool aan de Julianastraat; een langgerekt statig gebouw met hoge klaslokalen en galmende gangen. In de zesde klas kreeg ik les van de roemruchte meester Habets (afkomstig uit Wijnandsrade, maar dat terzijde).

Meester Habets was een leerkracht van de oude stempel. Hij had er, om het netjes te formuleren, de wind goed onder, wat wel nodig was bij een klas van meer dan dertig belhamels. Hij zat het grootste gedeelte van de dag achter een lessenaar op een

verhoog, met voor zich een rij bankjes waarin de slimste kinderen van de klas. Daarnaast bevonden zich nog vier rijen met banken, waarin voor hem aflopend naar links de steeds minder slimme leerlingen zaten. Eigenlijk gaf hij uitsluitend les aan de rij voor de lessenaar en nog een beetje aan de rij daarnaast. De middelste rij hield hij stil met tekenen en zo. En aan de raamkant zaten de jongens die een dag lang naar buiten mochten kijken en zich verder vooral koest moesten houden, in afwachting van de bel.

Zicht op Swier vanaf de Bongard (foto: Kirsti Heijnen)

In de zesde klas was het een vast ritueel dat meester Habets 's zaterdags telkens voor het naar huis gaan, een rondje maakte waarin hij aan alle kinderen de vraag stelde wat zij later wilden worden. Ik vond van die vraag eigenlijk hetzelfde als van het wekelijks verplicht moeten gaan biechten. 'Wist jij op die leeftijd veel! Ik zat in de tweede rij, dus in de rij waaraan nog net les werd gegeven en ik verzoon in antwoord op die vraag elke week wel weer een ander antwoord, totdat ik een keer een beetje balorig te kennen gaf 'Paus' te willen worden. Meester Habets gaf mij daarop een standje, ook al vonden mijn klasgenootjes het best wel een goeie. Maar daarna gebeurde plotseling het volgende. In de daaropvolgende week stopte op een namiddag een grijs busje bij ons voor de deur. Uit dat busje stapte een jonge pater in een heel lange zwarte toog met een dik koord en ontelbare knoopjes. Het bleek een pater Montfortaan van het naburige kleinseminarie Ste Marie uit Schimmert. Hem was ter

ore gekomen dat ik roeping had. Dat was in die tijd zo'n beetje het allerhoogste dat je in het leven kon bereiken. Mijn ouders waren verguld! Hun zoon pater!

Ik ga er vanuit dat meester Habets 's zondags na de Hoogmis aan mijnheer pastoor heeft doorgegeven dat een van zijn leerlingen interesse had getoond in het priesterschap. Mijnheer pastoor was een pater Montfortaan Dus zo moet dat mechanisme toen zijn gaan werken. In de weken na dat verrassende bezoek werd ik thuis opeens serieus genomen, kreeg ik complimenten, stonden mijn lievelingsgerechten op tafel, noem maar op. Zoveel aandacht had ik nog nooit gehad. Het mag duidelijk zijn: Binnen de kortste keren had ik echt roeping! En de rest van dat schooljaar zat ik plotseling vooraan in de rij direct onder de lessenaar.

Niet veel later ben ik bij mijn vader achterop de bromfiets, in mijn 's zondagse kloffie, naar Schimmert gaan kijken. In eerste instantie zijn wij niet veel verder gekomen dan Swier. Ik herinner mij vooral wat dromerige huisjes en boerderijen (in mijn beleving minder dan de helft van nu), golvende weilanden (volgens mij het dubbele aantal van tegenwoordig) en een hobbelige met kiezel verharde weg. Wij zijn niet verder gekomen dan de Oude Bongard. Daar was het wegdek zo slecht dat onze bromfiets in die gevaarlijke bocht een schuiver heeft gemaakt. Ik zat onder de modder en het stof en mijn enige lange broek was onherstelbaar en onherkenbaar beschadigd. Bedremmeld zijn wij toen terug naar huis gelopen, om ons te verschonen. Ik heb daarna toch een heerlijke tijd in Schimmert gehad maar, het mag duidelijk zijn, na die valse start is het met mijn priesterschap niks meer geworden.

Vele jaren later ben ik met mijn gezinnetje in Swier komen wonen en mocht ik daar met heel veel plezier de buurman zijn van Sjan van Zanten-Habets (een nicht van de roemruchte meester Habets, maar dat terzijde).

Wiel Oehlen

Bouwbedrijf Gerards

Wijnandsrade 06-46190862

Voor al uw bouw-
of verbouwplannen?
Bel ons voor een vrij-
blijvend gesprek.

www.bouwbedrijfgerards.com

Canisius
DE LEKKERE STROOP UIT LIMBURG

Stroopfabriek Canisius Henssen BV
Nagelbeek 6-8
6365 EK Schinnen
Tel. +31(0)46-443 1212
info@canisiusstroop.nl • www.canisiusstroop.nl

VERZEKERINGEN
HYPOTHEKEN
PENSIOENEN

NUINHOFSTRAAT 88
NUTH
HOOFDSTRAAT 103
LANDGRAAF

045 - 524 46 36

zekerheuts.nl

Sponsors

Wijnhuis L'Ambiance Hulsberg
Autobedrijf Marc Mennens Wijnandsrade
Verloskundigen Greven/ Slabbers Wijnandsrade
Friture De Ziepe Nuth
Smink Architecten Hulsberg
Feuler Dakwerken Nuth
Pingerhoeve Nuth

Begunstigers

Kapsalon Boermans Wijnandsrade
Klussenbedrijf Maessen Wijnandsrade
Huisarts P. Hobus Wijnandsrade
Picoplast Wijnandsrade
Schoonheidssalon Tonny Bussen Wijnandsrade
Fysiotherapie Jopie Diederens Nuth
Gitek Sport Nuth
Lugé Haarden Wijnandsrade
Autobedrijf Jo ten Oever Nuth
Transpo Nuth
't Snuusterieke, Wijnandsrade
Moonen Bouw Nuth
De KJERO Bouw Wijnandsrade
Adviesbureau Storms Nuth
Marell Elektrotechniek Wijnandsrade

**Het bestuur en de redactie bedanken de adverteerders,
begunstigers en sponsors voor hun financiële bijdrage!**

Deze publicatie is mede tot stand gekomen met medewerking
van drukkerij Jacobs uit Schimmert.

TER NAGEDACHTENIS AAN ZES GEALLIBERDE MILITAIREN
DIE OP HET GRONDGEBIED VAN WIJNANDSRADÉ
HUN LEVEN GAVEN VOOR ONZE VRIJHEID

2 SEPTEMBER 1940:

Sergeant A.C.H. EDMÉADS	ROYAL AIR FORCE	22 JAAR
Sergeant A.E. WALKER	ROYAL AIR FORCE	24 JAAR

23 SEPTEMBER 1944:

Flying Officer G.R.G. KITE	ROYAL CANADIAN AIR FORCE	22 JAAR
Flight Sergeant A.G.T. SAUNDERS	ROYAL AIR FORCE	22 JAAR

27 SEPTEMBER 1944:

Private J. GRACZYKOWSKI JR	UNITED STATES ARMY	25 JAAR
Private R. WEIR	UNITED STATES ARMY	29 JAAR

Adreskaartjes · Autoletteringen · Brochures · Copyservice · Digital printing
Familiédrukwerk · Folders · Geboortekaarten · Gelegenheidskaarten
Gevelletteringen · Handelsdrukwerk · Laserdruk · Merchandising
Printen · Raambeletteringen · Reclameborden · Spandoeken Stationery
Stempels · Stickers · Textieldruk · Visitekaarten · Webdesign · Zeildoeken

drukkerij
jacobs

schimmert · ulestraten
045-4041625

Als het om meer dan alleen drukwerk gaat!

Heemkundevereniging Vrienden van Wijnandsrade

Opgericht op 22 december 1981 als de stichting Vrienden van Wijnandsrade, sinds 1994 notarieel geregistreerd als een heemkundevereniging

Rekeningnummer

NL 57 RABO 0137 7984 90 voor donaties en de betaling van boeken (e.d.), NL 43 RABO 0137 7363 71 voor de betaling van de contributie, ten name van Heemkundevereniging Vrienden van Wijnandsrade.

Website: www.vriendenvanwijnandsrade.nl

Dagelijks bestuur

Voorzitter Wilfried Dabekaussen (045 – 524 13 20), secretaris Jo Luijten (045 – 524 24 29, Mascherelstraat 16, 6363 AW Wijnandsrade, jam.luijten@ziggo.nl), penningmeester: Rein Krikke (045 – 565 01 21), ledenadministrateur: Ria Marell (045 – 524 51 67)

Algemeen bestuur

John Bruls (045 – 524 38 57), Louis Cordewener (045 – 524 10 55), Nicolle Driessen (045 – 527 43 80), Hubert Gerards (06 – 5349 3374), Karien Goessens-Schrijen (06 – 1310 8958), Jack Jetten (045 – 524 11 35), Henk van Malkenhorst (045 – 524 23 44), Math Marell (045 – 524 17 05), Wiel Oehlen (045 – 524 48 98), Jos L'Ortye (0475-401 221), Esther Steins (06 – 2345 4919)

Erevoorzitters

F. Cortenraad, J. Jansen (†)

Ereleden

J. Berger, H. Beckers (†), H. Binderhagel, T. Bloebaum-Habets (†), E. Brongers (†), E. Coenen-Vaessen, G. Cox, J. Habets, M. Jansen, J. Jetten, T. Kickken-Senden (†), H. Kuijpers, J. Luijten, H. van Malkenhorst, M. Marell, Z. Marell (†), Z. Meessen, W. Oehlen, J. L'Ortye, J. en A. Pijls-Emonds, Chr. Rutten, A. Teheux, H. Vos, J. van der Zee (†)

**Bulletin Wijnandsrade,
ISSN-nummer: 1574 - 2245**